

Werk

Titel: Ad Emin. et Rev. principem Carolvm S. R. E. Card. Rossettv[m] Episcopvm faventinv

Jahr: 1646

Kollektion: Zoologica

Digitalisiert: Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen

Werk Id: PPN367611805

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN367611805>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=367611805>

LOG Id: LOG_0139

LOG Titel: De Eisdem in Genere. Cap. I.

LOG Typ: chapter

Übergeordnetes Werk

Werk Id: PPN367611716

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN367611716>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=367611716>

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI: ET MEDICI BONONIENSIS ORNITHOLOGIÆ

Liber Vndecimus.

Qui est

DE PSITTACIS.



DE EISDEM IN GENERE,

Cap. I.

Ordinē re-
tis.



PSITTACOS Avibus rapacibus absq. vlla quidem necessitate, ob sequentes attamen rationes subiunximus. Etenim corporis habitu, & structura, quàm proximè ad rapaces accedunt. Nam, & rostrū & vngues, quibus duabus partibus rapaces à cæteris præcipuè distinguuntur, illis aduca sunt. At bini digiti, quos antè, & retrò habent, nihil obstant, nam simili pedū cõstitutione, & rapaces, nocturnas præferunt, vt Vulus, & Noctuas esse videmus. Neq. itè refert, qđ fructibus frugibusq. dū ferri sūt, maxima ex parte

viuant, quia cicures facti, quoduis ab homine oblatū cibi genus, atq. adeò carnē ipsam deuorāt res cū rapacibus quoq. cõmunis. Cū verò rapaces corporis magnitudine, atq. adeò ob singulare robur animi primum locum obtinerint, secundum sibi non immeritò Psittaci postulant, quoniam si vel corporis, vel animi dotes diligentius expendas, nulli alium cedere debere, vel quiuis iudicet. Nullum enim aliud auium genus tam speciosum est, tam varium, ac Psittaci, qui aut septem, vel octo nonnunquam colorum diuersitate pinguntur. Ingentio in super, & moribus vel hominem ipsum, si quid aliud animal, quàm proximè æmulantur. Idque non ratione tantum, quam non paucis alijs brutis cum homine comunem facere nonnulli Philosophi (errantes tamen) ausi sunt, sed etiam oratione, quæ sola homini peculiaris est, & propria. Vnde non mirum, si tantis apud Romanos etiam integriores, & nondum planè ingruente ex deuicti ordiis spolijs, luxu enervatos, in delictijs haberentur, vt non mediocri, imò maiori aliquando, quàm mancipia pretio venirent, & non faminis tantum, sed, & viris summè voluptuosissimis essent. Quæ res M. Portio Catoni reprehendendi molles ciuium Romanorum mores causam præbuit. Eadem cum corporis, tum animi dotes faciunt, vt & hodie à nostris Principibus, & magnatibus omnibus mirè expectantur. Hinc, & Indis olim, quibus tam en inquilini, & quidem frequentes sunt, teste Aeliano, sacri habebantur, atque ab esu eorum religione quadam abstinabant, ac si diuinum illis quippiam inesset. Hac tamen tempestate ob vsum pennarum, & quibus diuersa cum vestium, tum aliorum etiam vtensilium ornamenta multiplici colorum varietate interstincta contextunt, in pretio eos omnes, tam Eòdi, quàm occidui Indi habent. Sed vt quidam eorum Psittacis parcere, ita alios telis eosdem petere, & in cibum assumere neotricorum historiæ tradunt. Atq. ita duplicem eis vtilitatem præbere constat, quod ideo fieri potest, quia ob copiam, quæ fortè nunc apud illos, quàm olim maior sit (omnia enim frequentia, etiam pretiosissima vilescere contingit) reuertentiæ, & admirationi eorum non parum detractum sit, vnde nec diuinum eis honorem, et si adhuc pagani sint, Indos illis deferre, nemo historicorum refert.

Cato svr
Romanos
reprehēdit.
a Lib. 13. de
Ani. c. 18.

Chr nūc In
dis in pre-
tio sunt.

Æ Q V I V O C A.

Episcibus quidam Turdorum generis vulgò, & Romanis præsertim, Pesce papagallo ob similem colorum varietatem vocatur. Pfitrace vrbs est iuxta Tigrim, vbi Pfitracia fructus (quos alij Pfitacia vocant) nascuntur. Hinc Pfitracius, & Pfitaccenus auctore

Pfiscis Papa gallo dictus
Pfitrace
vrbs.
Pfitacia
fructus.
Pfitaccus
vnde dictus

S Y N O N I M A.

PSITTACVS hæc Auis dicta est Græcis, sed incertum qua origine. Quod si conie-

cturis locus est, à Πιττακῶν, quæ est iuxta Tigrim in Persia celebris vrbs, & toti regioni Pfitracenæ nomen dat, appellatus videti posset, quòd illic aliquando copiosa fuerit, et si Plinius solam Indiam huius auis patriam faciat. Eodem modo, & ab eadem vrbe Pfitracia fructus, aliter Pfitacia dictos nomen accepisse tradunt. Quidè si quis ab his fructibus pfitaccis, seu aliter pfitaccis nomen mutuarum dicat: Veteribus enim præter virides Pfitaccos, nulli erant cogniti, & nunc vix vllù Pfitaccū in tanta colorū varietate videre est, quind aliqua salte parte vireat. Maxima sua parte virent, unde & Aues virides Poetis dictæ sunt. Sic viror in Pfitaccio fructu, non in extremo solum, sed in initio quoq; cortice, imò & in tota nuclei carne insolenter admodū imbibitus cōspicitur. Vel nūquid à Sitta, quæ Auis est è Picorū genere, appellatur, speciei vocabulo ad genus detorto? Hoc. n. volucrū genus coloribus inter aues plurimis distinguitur, sed alia est, q̄ Pfitaccus pedū conformatione. Ab hæc loquela ei ferà cum Pfitaccis cōis est, vt & cū Picis, quos Apuleius cū Pfitaccis multoties confundit, sed p̄ litera præposita seu pulū mouet: Verum & sine p̄ Sittacus legitur. a

Pfitaccena
regio.
Pfitacia
fructus.

Viridis A-
uis Poeta-
rum.

An à Sitta
dictus.

Arrianus enim Πιττακῶν scribit, & Hæfychius, & Varinus Sittam à Pfitacco vix distinguerè videntur. Ita enim aiunt: Sittas auis quædam, aliqui Pfitaccum interpretantur. Picis item omnibus colorum uarietas nomen indidit, Πικιλῶν enim Græcis variegatum significat, quæ nominis ratio cum etiam Pfitacco, vel maximè conueniat, non mirum si nomenclatura etiam Pici ei nonnunquam tribuatur. Verum hæc nos conijcimus. Quid alij sentiant, liberū est. Pfitaccus seu Πιττακός, & σιττακός oxytona, & masculina item Πιττακῆ feminiū paraxitonum (omnibus enim his nominibus hæc auis dicta est) apud Aristotelem aliosq; auctores Græcos per duplex τ scribi reperimus. Latini tamen quidam præsertim recentiores, ut Gaza, Volaterranus, Grapaldus, Pfitaccū per τ simplex scribunt. Poetæ primā, sæper p̄ducūt. Hodie Græcis Παπαγὰς vocatur. Italicè Papagaio, Hispanicè Papagaio, Gallicè Papagaij. Plurimis linguis Papagalli nomē cōe est. Papa lingua nostra patē denotat, idq; nomen summo apud Christianos sacrorum antistiti tribuitur, ut potè cuius sit alios ceu filios alimonia spiritali reficere. Vnde lectoribus considerandum propono, nunquid Papagallus ita vulgò dictus fuerit, tanquam Gallus Papa, id est, summo religionis nostræ Principe dignus, seu dignum munus, ob raram, & eximiam elegantiam, ingenijq; solertiam. An potius tanquam Papa, id est, Princeps, seu primus Gallus, inter reliquas aues. Hinc Poetæ varijs eum nominibus honestant, dum nunc à Statio *Lux volucrum*, nunc *plaggæ regnator Eos*, tanquam Orientis alitum Rex, denique

In Indicis
Πιττακός
Civ Pfitacc
Picus ali-
quando vo-
catur.

παπαγας

— aeriæ celeberrimæ gloria gentis.

Et alijs aliter, sed honestissimè appellatur: Quod si quis Hispanos, Gallos, Germanos ab hac appellatione discedere, & non Papagallo, sed Papagaij uocari dicat, hinc quoque fati facere conatus, respondebo Gay nobis, uti & Gallis & Germanis inferioribus alecrem, hilarem, ac uenustū denotare, quæ epitheta Pfitacco non malè congruat, quòd & pulchritudine, & faciendia grataq; garrulitate Domini animum exhilaret. Eadem erat etiā apud prisicos Latinos Gaij significatio, cum sponsus nouè nuptæ coniungendus, fidemq; daturus dicere solet: *Tu sis mihi Gaius*, ego ero tibi Gaius, quibus uerbis inuicem repetitis iuena da Ieramq; sibi mutuo societatē

Papagaij.
Gay quid.

sponsi promittebant. Ab eadem uoce Gay, Cymbrico etymo Galli nominis sui originem trahunt. Galli enim si Goropio credimus, tanquam Gayj, id est, homines seu unj alacres, agiles, ac pulchri primitus sua, id est, Cymbrica lingua nūcupati fuerunt. Pfitaccus Galicè alio quoq; uocabulo Parroquet uocatur, quāuis hoc nomen minoribus, ac uiridibus Bellonius, alij è contrā maioribus, & cæruleis peculiare faciāt. Dicitur est hoc nomine per onomatopœiam, quòd talem uocem sponte sua, & proprio Marte atque exactissimè exprimere audiat, vt testatur

Galli vnde
dicti.
Parroquet.
b Lib. 6. de
Auib c. 12.
Suiich.
Sickust.

bellonius. Germani dicitur Sittich, uel Sickust uocabulo Græco Latinoq; affini. Appellatur tamen communib; eisdem nomine Pappengey, quo eodem & Flandris uenit Anglicè à Popingey, uel à Popingey, Illyricè Pappausæck. Polonicè Papuga. Turcicè Dudi. Indis uerò Occidentalibus, seu Americanis teste Theucto Cosmographo Gallorū Regis Carindi indigitatur.

D I F F E R E N T I Æ.

PRISCI vnum Pſittacorum tantummodo genus, idque ab India miſſum, quantum eorum ſcriptis licet colligere, agnouiffe videntur. Plinius, Solinus, vbi Pſittacum depingūt, illius ſolum meminerunt, qui miniaceo torque collum in ſigne habet, viret cætera. Noſtra tempeſtate, poſteaquam Hiſpanorum induſtria ad noui orbis inſulas aditus reclusus eſt, quamplurima eorundem genera, ſibi mutuo diſſimillima, veteribus ignota ad nos delata ſunt. Pauca tamen hæc ipſa nobis hæcenus viſa ſunt, ſi cum his, quæ in diſcis inſulis reperitur, cõferamus. Qui enim nauigationes ſuas in nouum orbem nobis deſcriptas reliquere, mira, & inaudita eſt multijuga eorundem varietate referunt. Tanta enim cùm magnitudinis, tum colorum præcipuè vniuerſitate eos diſtingui tradunt, vt omnes differētias enumerare fit *adua-* 20
toris, & vt penicillo potiùs, quàm calamo, ſi quis eas exprimere ad vnum omnes voler, opus fore iudicent. Qui plurimos Pſittacos, quoad licuit hæcenus obſeruarunt, ſupra centenas colore, & magnitudine ſpecies diſcrepantes ponunt, quæ illis locis reape reperiantur. Nobis ſanè lectione plurimas, oculo vix plures, quam hic videntur, varietates obſeruare earum eſt. Cùm autem reliquo corporis, habitu, & figura roſtri, pedumq; conſtrutione nihil differant, ſed magnitudine poſſimum, colore, voce, & ingenio: Itaque hinc eorum non malè differentias petemus. Species in primis à magnitudine non pauca ſunt. Veſputius author eſt in regione ſupra Promontorium Bonæ ſpei à Pſittacis cognominata Pſittacos in tantam proceritatem excreſcere, vt brachium cum dimidio longitudine expleant, Scaliger tâta magnitudinis vnum ſe viſiſſe apud mercatorem quendam aſſeruit, vt clathrata fenestra ſpatium penè impleret. Grachana occidentalis Indiarum regio Phasianis multo maiores habet, & quos nos apud Phasianis Mantua Principes olim vidimus, paulò poſt & icone & penna exprimidens, Phasianis nihilo fuiſſe minores certum eſt. Sunt alij frequenti ſatis numero, qui magnitudine cū Gallinis certent. Inſula Indica Bandan Pſittacos nutrit non vnius generis, Columbo noſtrate haud maiores. Quidam deniq; Turdum, quidam Hyrundinem, nonnulli Paſſerem magnitudinem non excedunt, quorum primi caudam ſanè longiſſimam protendunt. Hos peculiariter Gallis Perroquets dici quidam volunt, & Germanis Sittich, vt maiores Pappengey. Sed & maximo illi Gallinaceo Indico pari, cauda prælonga eſt. Mediocribus, qui frequenter habentur, minus longa. Rerum Indicarum ſcriptores in Calecutana regione aues quaſdam Pſittacis vulgaribus, inferiores quidem magnitudine, at cantu longè ſuauiores naſci tradunt, quæ num inter Pſittacos habenda ſint, nec ne, equidem dubito. Nam cùm in vtraq; India quamplurimæ auiculæ minores reperiantur, & multiplices colorum varietate haud ſecus atq; Pſittaci picturata, certè harum ſpecie prima fronte multos ab initio deceptos fuiſſe conſtat, quod eas Pſittacis miſcuſculis ægè dignoſcerent. Tales ſuo loco ſub nomine Paſſerum Indicorum alii 40 quot deſcribentur. Colore verò præcipuè diſtinguuntur. Sed his tam multiplex eſt, vt hæcenus nemini omnes differentias minutim perfequi licuerit. In Manafapan Hiſpaniæ nouæ, & Cunam, item in Aethiopia quadã toti albi ſunt, necnon à Scaligero teſte, in ſeruidiſſima Aethiopia, & vltima India. In Terenati Mollucarum vna, in Braſilia, in Aethiopia rubri. In regione circa Tarnaffari Indiæ urbem Pſittaci longè pulcherrimi ſpectantur ſeptem colorum generibus præſertim diſtincti. In Calechur alij aſſini, alij ſcutulati, alij purpurei reperiantur. Grachana regio grandes habet, alii quidem verſicoloribus, ſed rubros cætera. Quosdam item totos carul. os, alios cinereos videri eſt. Badan inſula eſt ad Iauam, in qua Pſittacorum ſpecies tres. Prima rubra, roſtro luteo, altera verſicolor, vtraq; dicitur ab ipſis Nor. id eſt, lucida, fortè quòd ſplendor quidam in pennarum coloribus emicet. Tertia candida Cachi illis, quod pretioſum ſignificat. In Aethiopiâ ſyluis plurimi virides, alij verſicolores, nonnulli nigri degunt, quidam leucophæi: Bellonius magnos quosdam totos canere, mediocres alios 50 ex rubro variegari, puſillos nonnullos prolixa cauda ornatos totos virides eſſe ait. Præter magnitudinem, & colorem etiam vox eos diſtinguit. Sunt enim aliqui dociles & quidam indociles, qui nullas humanas voces diſcant exprimere, atq; adeò nihil præter vnicam ipſis naturaliẽ vocem, Parroquet, quæ ideò apud Gallos ipſorum nomen eſt, pronunciant. Tales illi ſunt, maximi, ad duos cubitos longi, quos mutos idcirco non immeritò uocantur. Ad Pſittacos etiam, quam ad aliud auium genus, potiùs referendæ ſunt, quas in India, teſte Iosepho à Coſta Guacemaiaſ vocant, aues Pſittacis maiores, ſed colorum diuerſitatis venuſtate illis per omnia ſimiles.

Pſittacorum
 copia, & di
 uerſitates

Pſittacorum
 differentia
 à magnitu
 dine.
 Pſittaci
 magni.
 à Exer.
 236.

Pſittaci
 parui.
 Differentia
 à cauda.

A colore.
 Albi.
 b Exe. 592
 Rubri.
 Septem co
 lorum.
 Virides.
 Purpurei.
 Verſicolores.
 Carulei.
 Cinerei.
 Nor.
 Cachi.
 A voce &
 ingenio.

Guacema
 iaſ.

Ornithologia Lib. XI: DESCRPTIO.

637

Quandoquidem inenarrabilis propemodum Pſittacorum in ſpecie diuerſitas eſt, nos itaq. ea primùm, quæ in genere omnibus competunt, perſequemur, atq. poſt eas ſaltè, quæ hæcænus cum ab alijs, tum à nobis cognitæ ſunt, ſigillarim deſcribemus. Veteres, quòd aditu ad occidenti orbis inſula necdum aperto, id tantùm genus agnoſcerent, quòd India orientalis mittit, vnicum propterea nobis, & paucis verbis deſcriptum reliquere. Eum Ariſtoteles, Plinius Solinus, & alij viridem toto corpore fuiſſe tradunt, torque tantùm miniſceo in collo diſtinguunt. Apuleius eundem ſcitè his verbis deſcribit. *Pſittacus Indis aues eſt ſoſtar illi miniſce minus, ſed non color Columbarum. Non enim lacteus ille vel luteus, vel vitæus, aut ſparſus eſt, ſed color illi viridis, & ſimilis plumulis, & eximis palmulis, niſi quòd ſola ceruice diſtinguatur. Enim uerò ceruicula eius circulo mineo velus aurea torqui, pari fulgoris circumacta cingitur, & coronatur.* Conſpicitur tamen hæc noſtra ætate viredo quædam ſublutea, ſeu luteo diluta in Indicis Pſittacis, licet id ille neget. Virore tamè ceu colore præcipuo inſignes erant. Vnde à potiffi na nota Aues Virides periphraſticè nominabantur. Poeris, & à viſcente ſplendore, tanquàm præcipua dote pulchritudinis commendabantur. Vnde à Statius Epicædio in Pſittacum Melioris Ateidij.

*Pſittacus ille plaga viridis regnator Eoa,
Quem non gemmata volucris tunonia cauda
Vinceret, aſpectu gelidi non Phæides ales.*

Et Ouidius in mortem Pſittaci ludens inter cætera, ita canit:

*Tu poteras virides pennis hebetare ſmaragdos,
Tincta gerens rubro punica roſtra cruce.*

Hinc etiam Aelianus eum, qui in India Columbam Liviã pennas virides habentem viderit, primo aſpectu deceptum iri, & Pſittacum, non Columbam diſtutum eſſe, ait, quòd nempe priſci nullam præter Pſittacum virentem tantummodò auem noſſent. Baptiſta Mantuanus ita delinendo Pſittaco veteres, & præteritum Statium æmulatus Pauoni eum comparat:

Pſittacus noſtri, niſi ſit ſuperbo, Tergore Paui.

Similis quadantenus corporis habitu videretur Accipitribus. Capite eſt prægrandi, quòd Cardanus ingenij ſignum, & cauſam aſſignat. Capiti eadem, quæ roſtro durities eſt. Vnde cum loqui docetur, niſi radio ferreo ictus, non ſentire perhibetur. Roſtrum verò adeò eſt durum, vt Statius illud cornu meritò nominet.

Arguuntq. iuo Aſidientia limina cornu.

Imò verò tantùm duriffimo huic roſtro robur ineſſe fertur, vt fruſtra ligneis clathris coæreatur quas omnes perfringit. Quare ferreis opus eſt, quæ tamen, & ipſæ vix ab eiuſdem violentia tutæ ſunt, quas, & præſertim tenuiores non ſemel perumpre viſus eſt. Hinc etiã cum demolat, vt inquit Plinius, *roſtro ſe excipit, illi inniſtitur, leuioremq. ſe ita pecum infirmitas fuert.* Sagaciffima igitur natura, vt pedum debilitatem hæc velut ſulcri cuiuſdam adminiculo, partim compèſaret, partim etiam, vt fruſtuum omne genus, & nucum præſertim putamina (nam hiſce etiam dum in ſyluis degunt, viſitant) confringere, nucleoq. nullo negotio potiri poſſent, illis adeò durum largita eſt. Cur autem aduncum dederit, cum Pſittacus fruſtuora, & frugilega potiùs, quàm carniuora, & rapax auis ſit, equidem vix video, neq. altam cauſam probabiliorẽ agnoſco, quàm liſcendentem per ramos aut clathras corporis pondus commodè ſuſtinere non potuiſſe dicamus, niſi hamatum illud, ac curvum, ac ſemicirculari figura conſtructum fuiſſet, quo velut vno quodã aut harpagine obuia quæq. prehenderet, & eò maximè, cum pedum debilitatem ſupplere deberet, qui tamen, & ipſi ob firmiorem etiam apprehenſionem adunci fa-

ſciunt. Solus autem Pſittacus cum Crocodilo mandibulam ſuperiorem mouet, niſi ex Oppianſententia, Thæmatopodem addamus, vt cætera animantia omnia inferiorẽ tantum. Roſtrum præterea, quòd nulli alij contigit, quã collo committitur, infernè ſub faucibus apertum eſt, vt rectè Scaliger aduertit. Sed de his omnibus poſt in capitis anatome fuſius. Ceruix curta vt à Ariſtotele docet. *Omnes aues vna breui ſunt collo & lingua lata, apicq. ad ſmitandum.*

nam, & Pſittacus auis Indica talis eſt. Lingua ei lata, qualis, humana, multoq. latior, quàm cæteris auib. Quod etiam Solinus, & Apuleius annootarunt, inde perſici hauq. temerè colligentes, vt articulata penitèſ eloquatur. *Autum enim, vt inquit Suidas, quacumq. linguam conſimilem humanæ habent, & maxillarum diſpoſitionem, humanum apta ſunt imitari ſermonem.* Quo loco Suidas noſcitur quid de maxillarum diſpoſitione lubodoratus videtur. Cum enim reliquis auib. pro maxillis ſit roſt. Pſittacus ſanè peculiarè quancã capitis, & mædibulari præſertim ſuperiori conſtructionem, vt anatomica inſpectio nos edocuit, habere compertus eſt. Repræſentat au-

Hhb

tem

Pſittacus
veterum.

a L. 2. Flor.

Pſittacus
to que m-
niſce.
Aues Viri-
dis.
b L. 3. Syle

c Eleg 30

Forma
Capit.

Roſtrum
& eius u-
rities, ſoſte-
que.

Cur roſtrū
habeat adū-
cum.

Mandibu-
lam ſupe-
riorem quã
animantia
mouent.
Cervix.
d 8. H. ſtor.
c. 13.

Lingua.

Pennis.

Pedes.

tu pſittaci lingua, cucurbitæ feminis figuram, vt Scaliger notat. Hinc eſt, quòd ἀνδροπόζος λαρ-
 τος eum dicunt, quati humanam linguam reſerat. Pectus ei rotundum. Pedum ſpecies rara, & cū
 Pictis, Lyngæq. quam Verticolliam appellat Scaliger, & nocturnis quibuldam tantum commu-
 nis. Non enim tres digitos antè habet, & vnum ponè, ſed vtrobiq. binos. Ioannes de Manda-
 villa tamen neliſio, quam ſidus nobis tetiſis eſt, in deſertis Preſbiteri Ioannis propè mare are-
 noſum hinc reperit Pſittacorum genera, vncum, cui ſex in pedibus digiti ſint, naturaliter ſine
 hominis diſciplina prætercuntes humano ſermone ſalutare, idq. genus eorum lingua Parſiſta
 nuncupari, alterum tribus tantum digitis eſſe, natura mutum ferè, aut ſaltem longè diuerſam
 ab humana vocem, ſonū ſcilicet querulum edere. Sūt autem crura breuiſcula, inſirma, & ple-
 rumq. fulca, vnguib. interim adunci, & magnis in pedibus armata. Quod verò ad digitorum
 numerum attinet, Apuleium certè, & Solinū ſædo ſeſe errori inuoluiffe, cū auiū naturæ igno-
 rantia, tum in Plinio legendo oſcitantia videmus. Ita enim Solinus. *Inier nobiles, & Plebeios, in-
 quit, diſcretionem digitorum facti numeru. qui præſtant, quinos in pede habent digitis, cæteri ternos.*
 Et Apuleius ita habet: *ad diſciplinam humani ſermonis facilior eſt Pſittacus, glande qui veſcitur*

L. 19.

c. 42.

Vngues.

Quod ex Plinio perpetim intellectu vterq. excerptiſt, ille de Pictis, non de Pſittaciſt prodiſt.
 Neq. enim Pſittacus peculiaris quiſpiam eſt, ſed Pica eo nomine dicta Glandaria, Et e Plinius
 non Pſittacorum, ſed Picarum ſcribit, *facilius diſcere humanum ſermonem illas, quibus quinq. ſunt
 digitis in pedibus,* quæ tamen quatuor tantum digitos habent. Pici verò binos digitos antè, & to-
 tiem retrò habent, ſuntq. ad formanda verba multò illis ineptiores. Vnde conſtat eos Pſitta-
 cos cum Pictis confundiſſe. Vngues aduncos habet Pſittacus, quibus eſcam inſtar rapacium comple-
 ditur, & humano more, ori admouet. Hanc enim digitis captam eleuat, & ad os non quidè
 introſum, ſed extroſum conuertit. Hoc loco ſuperuacaneū iudicarem, & perinde ac ſi quis de
 lana caprina rixam inſtituat, quærere, num Pſittacus bellus potiùs, quàm de formis vocandus
 ſit: niſi Philoſophos, viros acres, ac graues in huiſmodi quæſtiones priores nobis ingenium
 exercere voluiſſe viderem; Cardanum dico noſtrum, & Scaligerū. Ille enim *Pulcherrimum ait
 Pſittacum. Eſt namq. inquit, varietas Pſittacorum in coloribus magna, vnde pulcherrimi etiam apud
 Indos exiſtuntur, nam præter colorum aptam varietatem illam ſplendor etiam quidam aſſulget. ſ.
 Hic verò eſt contrà negat pulchrum dicendum, & hiſ verbis, ac rationibus cum illo contendit.
 Pulchrum ait Pſittacum. Speciem declarata oportuit. Auis enim forma non admodum pulchra. Ni-
 hil, inquam, pulchri præter oculos. Caput excreuit ſupra modum in decora magnitudine. Roſtrum ſe-
 dum. Crura ſædiſſima. Lingua nihil turpius. Quin etiam fuſcis, ſiue cinerigiſ color iriſiſ, nitor nul-
 lus: ne à colore genus commendes vniuerſum. Aſtutè hoc poſtremum velut tacitæ occurrentis obie-
 ctioni adiecit Scaliger. Dubitabat enim neminem fore tam ſtolidum, qui non ſtatim ipſi reſpon-
 ſurus eſſet, pulchrum eſſe Pſittacum non roſtro, aut pedibus, ſed colorum variorum decore, quæ
 etiam proculdub. Cardani mens erat, quam ex verbis paulò antè allatis, facile quivis intelli-
 get. Sed ludit Scaliger, non diſputat. Multa à viris etiam doctiſſimis ſæpè extundit contradic-
 di, aut forſan exercitandi ingenij ſtudium, quæ alioquin vtpotè non vndiquaq. ſatis firma pro-
 culdub. tacituri erant. Vt enim enunciationis huius, pulcher eſt Pſittacus, ita inde ſinitè prola-
 tæ veritas ſtare poſſit, non neceſſe eſt ſtatim nullum omninò Pſittacum, qui turpiſ ſit, repetiri.
 Sufficere quivis dicit, vt in maiori parte locum habeat. Sed iſtæ de generatim hæcenus deſ-
 ſcripto Pſittaco ſufficiant.*

An Pſitta-
 cus bellus
 aut de for-
 mis accen-
 dus qua-
 ſiſio.
 & Exercit.
 326.

CAPITIS PSITTACI ANATOMÈ.

Sed cū in Pſittaci magis, quàm in cæterarum alitum capitis fabrica elaboraſſe ſagaciſ-
 ſimam in omnibus Naturā viderem, ac miro ſanè artificio vſam, itaq. placuit facta de eo
 anatome ſingulas eius particulas intus etiam rimari, ſinguliſq. quantum fieri etiam lice-
 bit, ſuas functiones aſſignare. In quibus ſi fortè legentibus non omninò ſatis fecero, veniam hu-
 militer precor, ſolum ea alijs dijudicanda propoſuiſſe contentus: Huius itaq. capitis ſtrucu-
 ram ritè intelligemus, ſi primùm qua in re maximè diſſerant Pſittaci à cæteris dixerimus. Duæ
 ſunt, eaq. maximè differentiæ, quarum altera eſt loquela, quæ alijs auiibus haud quaquàm com-
 petit, vel non tam exacta, & copioſa: altera verò eſt, quòd roſtrum ſuperius movent, inferiores,
 vel planè immotò, vel exigua motione, atq. ferè ſaltè ad latera prædito, ſecus atq. in alijs Aui-
 bus, quibus inferior roſtri pars mobilis, ſuperior verò immobilis eſt. Verùm tantæ diuerſitatis
 cauſam quæſo primùm indagemus. Et quòd ad loquelam attinet, certum eſt omnium actio-
 num humanarum, tam bonarum, ac malarum, quàm animæ, & corporis, per omnes animalium
 ſpecies

Pſittaci in
 quibus ab
 alijs diſſe-
 rant.

species hinc inde imagines ab optimo, & sapientissimo rerum conditore dispersas esse, atque
 in his minus, in illis magis, quæ omnia pòst in vno homine, velut in archiuo quodam celebratissimo
 reponerentur, quorumque ipse compimentum esset, & thesaurus velut omnium vberri-
 mus. Sic Luscinias cantu, Elephantos memoriâ, prudentiâ, Simias gestulatione, Canes sa-
 gacitate, Leones animi magnitudine ad homines accedere voluit. Idem Psittacos sermonem
 humanum exprimer fecit, vt & huius rudimenta in animalibus brutis reperiretur, & non ha-
 beret homo, vt vel solus de tam ingenti dono contenderet. Itaq; huic instrumenta idonea,
 & quod ad vsum spectat humanis non multò in inferiora, vt infra videbimus, addidit. Sed ad ro-
 stri diuersitatem quid dicemus? rostrum Auibus, vt hominibus, & alijs animalibus quadrupedibus,
 mandibula, dentes, labia, inter alios vsus ad mandendum datum est. Hic primus in il-
 lis vsus est: sed in functione etiam diuersitas est. Aues enim frugilegæ acumine rostri sui grana
 colligunt, eaq; mox deglutunt. Carnem prius in exigua frustula discretam carniorum
 etiam deiiciunt, nulla facta vel masticatione, uel præparatione, vt in homine. At Psittacus
 non solum rostro, quasi denibus quibusdam amygdalas integras primùm discindit, sed volun-
 tando etiam inter rostri cavitatem, & lingua subigendo, & terendo comminuit, atq; quasi
 mandit, & tandem comminutas deglutit, qua in parte mirum, quantum cum homine conuenit.
 Ad talem igitur rostri functionem, non admodum laboriosam natura inferius rostrum Auibus
 mobile dedit, quo scilicet alimenta vel humo, vel aliundè tollerent, & quasi manu quadam
 in os inferrent, secus ac in Psittaco, qui pedibus comprehensas nuces, poma, amygdalas, mira
 solertia ori admouet. Sed quantum ad rationem operis attinet, non video cur ab instituto suo
 in hac rostri efformatione natura desciscere debuit. Aequè enim ac si rostrum inferius mobi-
 le, superius verò immobile esset, & cibum comprehendere, & ori admoovere, & commandere
 potuit. Vereor itaque, ne maius quoddam obstitierit, & hanc creationis legem immutauerit.
 Sed quid nam illud est? Psittacum, quod ex actione videmus, natura scanfilem, vt Picos, face-
 re voluit, & per arbores domorumque parietes repente, quod vt faceret, egregijs, & robu-
 stis pedibus præter alia, & obtinentibus caudæ pennis, quibus in arboris corticem defixis ves-
 tigiū figeret, vt iisdem Picis, instructum esse conueniebat. At Psittaci caudam habent tene-
 ram, & pedes pro mole corporis imbelles, minimèq; suffecturos ad opus tam arduum, & prærup-
 tum. Itaq; aliud subsidium addidit, rostrum nempe aduncum, robustum, quod velut hamum
 quandam primùm iniicerent, mox corpus bleuarent, tum pedes obfirmarent, denuò rostrum
 mox itidem corpus, tum etiam pedes promouent, atque sic alternante opere, per quamuis e-
 tiam præruptissimam arborem, aut parietem scandunt. Hæc in illis mirabilis ratio est, si cippi
 sese fulciunt, dum per arbores aut tale quid in rectum ascendent. Quod vt fieret, quis mobi-
 li rostro ipsius opus fuisse non videt, quod deprimentò vehementer insurgerent, & ubi firmius pe-
 dibus constiterint denuò attollerent, & gradum promouerent? Sed cur potius hoc in superiori,
 quam inferiori parte natura præstitit? potuisset sanè, & hunc vncum addere, & motum il-
 lius conseruare. Veruntamen id maximè incongruum fuisse; tum enim caput totum attol-
 lendum erat, & vncus iniiciendus, & collo obnitendum, quod iam sublaris: na parte sola equè
 bene, & minori negotio perficit, & caput osseum, & amplum pro basi obijcit. Accedit quòd ca-
 uitas illa insignis memorandaq; in lingua circumuoluitur, & internus rostri inferioris ambitus,
 ad quod non minus, quàm ad dentes inferiores etiam vox alliditur, tota perijissent. Debuisset
 enim rostrum in medio subtus excuari, & in gyrum circumflecti, vnde, & lingua comprime-
 batur, & vox inani strepitu in auram hiscente antè rostro euanescebat. Etsi duos vncos dedisset,
 vtiq; nihil plus efficiebat, quàm nunc natura, & frustra facti essent, vt potè minus vtiles, neq;
 ad comedendum, neq; ad scandendum, neq; ad loquelam, quæ, vt iam diximus, ob compres-
 sionem linguæ impediatur. Vnde satis fuit in superum rostrum transferre vnum, & illud
 mobile efficere. Accedit quòd iam rostrum inferius, superiori quasi subsidio sit, dum iniecto
 vncò mox illud adijcit, & quasi fulcrum quoddam immobile aduersum submittit. Atque hæc,
 quantum ex partium usu conijcio, illius in Psittacis ab alijs auibus diuersitatis causa est: quæ
 quàm apta sit, & ad antedictas operationes concinnata iam videamus. Cranium Psittaci, scilicet
 ea pars, quæ inter rostrum superius, & primam colli vertebram interiacer, & totas oculos
 orbitas, & aurium foramina continet, oblongum est, vndiquaq; continuum pro magnitudine
 Auis, & respectu cæterarum Auium capacissimum, & inter rostrum, & initium creucis ad pal-
 mum per circumferentiam: Suprà inter unius, atq; alterius orbitæ extremitates latum est duos
 digitos modice, atq; vix in medio protuberans (quam partem rectè frontem dicas) hinc le-
 uiter depressum paulò denuò affurgit, vt facilè ingenium eius cognoscas, & tandem ad vnus
 digiti spacium circumductum ad ceruicem vehementius quidem, sed tamen non inconcinnè
 retrò flectitur. Retrò sub aurium foraminibus tuberculum hinc inde erumpit cavitare exigua
 caq.

Rostrum di-
uerfitas est
vsus.

Psittacus
Amygdalas man-
dit.

Psittacus
scãtilis est.

Cauda, &
pedes qua-
litas.

Rostrum cur
aduncum.

Cor rostri
superior pars
mobilis sit.

Cranium ca-
uatis.

Frons.

*Aurii fo-
ramina.*

eaq. plana, in quod os quoddam diuersum à toto cranio diuisum, rotundum, de quo paulò post sermonem habebimus, sese insinuat. Aurium foramina partim ea tubercula constituunt, partim processus, qui ab illo osse, de quo sermonem facturos promissimus, sursum explantatur, & in sinulum quendam, qui inter foraminum supra flexum, & alium processum, quem quartum nominamus, intercurrit, inseritur, tam affabrè facta, & in orbem acta, quasi integrum in homine cranium pertusum esset. Ab hac quartus est hic processus cum cranio continuus, rectà post oculi orbitam, medium digitum longus, & ferè cum primo processu contiguus. Oculi orbita satis ampla est, media quidem supra integra, at infra in marginem aut fimbriam quandam extenuata, adeò vt nullum os ad interiora, versus cerebrum, vt in homine excurrat, sed rectà ad palatum aditus pateat. Hæcigitur magnitudine, & partibus totum cranium constat. Sed rostri superioris mirabilis certè, & quoad loquelam maximè apta confirmatio: quo verò ad motum reuera insolens. Rostrum ergò à principio ad duos ferè digitos latum est, planum supra, & mox in acumen, & velut dorsum confictum, vnde sensim, & honestè ac Aquilis incuruatum in vncum acutissimum, & robustissimum definit. Huic supra narium foramina adiacent versus cerebrum pertusa, quorum extremitates supra quasi triangulum iacentem faciunt, cuius basis sit ad rostri iuncturam cum cranio. Rostri margines infra haud quaquam incuruati excinduntur. Sed vbi progressæ vncum effecerint, tum ampliantur, & deorsum protenduntur, adeò vt inter summum rostri dorsum, & oras hæcè digitus interger, & plus intercedat. Est autem rostrum totum à cranio diuisum, tribus tamen in locis, nempe in medio, & in extremis angulis exiguis capitulis, quæ ibi sese in cavitates minimas insinuant, cum eo dearticulatum, circa quæ velut cardines quosdam circumuoluitur. Sub hoc intus subter nares collis quidam protuberat, perpetuo dorso ab vno latere, nempe versus cerebrum, & ad palatum, & ad nares via patet altissima, ab altera verò noua oritur cauerna, quæ vsque ad extremam rostri aciem excurrit, adeò vt totum rostrum intus eximè cauum sit. Hanc tamen ab ingressu ossiculum quoddam oblongum, atque ab colliculi illius medio in fundi ipsius rostri internam extremitatem recto ductu implantatum intersepit. Quod certè vicem gargareonis mihi obtinere videtur, ad quod allisa vox partim frangitur, partim ad nares repulsa, & ad palatum propellitur. Verùm hæc exigua sunt ad ea, quæ sequuntur. Iam longè maior rerum copia emergit, & dicendi opera: Atque vti nam ego hæc pro viribus satis explicare queam, vereor vt ea minus, quàm concepi, aut longè rudius, & obscurius eloquar. Faciam tamen quod possum. Iam antè dixi Pititaci rostrum superius mobile esse. Huic tamen robor adest, vt & durissima nucum & amygdalarum putamina effingat. Quo igitur, & rostri, & musculorum robore, & quàm apta inhitioe opus sit, vniuscuique videt. Rostrum per se durissimum, & fortissimum est, vt patet, nec minus musculis vel corpulentia, vel fibris deficit. Ad implantatio eorum vt comoda esset in hac Aue vehementer laborabat. Certum est eos in rostrum superius implantari debuisse. A quo nam, si ad capitis cum cranio iuncturam implantarentur, vix viliam utilitatem habituri erant. Quod manifestè apparet, si quis ostium retrò iuxta angulos comprimendo as-

Oculi orbita.

Rostrum superius.

*Musculo-
rum ro-
stri im-
plantatio.*

fatim, & vehementer occludere velit. Vix enim atque sensim impellit, è contra si in medio comprimas, atque magis in extremo margine, & citissima, & summa violentia ipsum concutiens. Accedit, quod vbi explanari tendines possint, haud quaquam locus est. Medium ergò dorsum, vt comprehendant, oportet. At quæ incommoda sequuntur, nempe vt neque rostrum aut vix, neque nares prominent, neq. illi satis tuto loco collocentur, atque tandem vt illa insignis hians copia intercidat. Quid ergo in tanta angustia natura molita est? duo officula effecit trigona ossibus pterogidibus non absimilia, at vsu diuersissima, quibus quasi vectibus duobus impelleretur superius rostrum, & comprimeretur. Nam, & angulum illorum anteriore aut processu, vt dicam anteriores complanauit, & in intimas cauernas circum ossiculum, quod gargareonem referre diximus, supra fundum rostri inseruit, & validè affixit, & musculos ab occipite retrò explantauit, atque in latera hinc inde ossium imposuit, qui vbi ossa illa attrahunt, rostrum etiam vnà detrudunt. Verùm vt hæc pendeant in æquilibrio, itaque apices, id est superiores processus tam aptè coniunxit, vt eorum articulatio velut sellam constituat, quæ per internam cranij superficiem in spinam velut, aut dorsum, coeuntibus hinc inde oculorum orbitis confictam obsequitur, libera, (certè veritate dico) & nullatenus ibi cum cranio vt ossa pterygoida in homine coniuncta. Quo etiam factum est, vt supra basim acuminatam fixo capite infernè duo processus modò attollantur, modò deprimantur, non secus atque iugum in trutina, cuius parte vna sublata, altera deprimatur, & depressa altera illa tollitur. Verùm non hic pe dem natura fixit, sed longè admirabiliora edidit. Nam si quis ossa firmè introspicat, facillè illud in medio nullo suffulturn robore pendere videbit, atque procliuè esse, ut è loco suo excidat. Imò, & alia incòmoda adsunt duo. Nam dorfi illius pars, cui ossa supra insidēt, acuminata

10 minata est, & hinc inde prærupta. Itaque facile hic, ut vel retrò, vel antè ossa illa exiliant. Antè quidem id fieri nequit, quoniam tam antè ad rostri fundum infixæ sunt, ut nisi ipsum rostrum excidat, illa nullum periculum adeant. Retrò quidem id licet perfacile. Itaq; in hoc loco duo alia officula oblonga (appellamus eas secundos processus (velut antiterides obiectit, ne vel h-
 lum retrocedant, illisq; adiecit, quæ ad inferiorem ossis cuiusdam rotundi eminentiam siue tu-
 berculum implantantur, siue quæ potiùs ab ipso excrescunt. Atque hoc illud os est, cuius des-
 criptionem, cum de auium foraminibus loqueremur, supra promissimus. Rotundum prope-
 modum est, habetq; duo tubercula infra vnum, vnde alterum dictorum officulorum proger-
 minat, & supra alterum rectà sub auribus ad latera exterius protensum; à quo aliud os erum-
 pit non minoris vsus, quàm illud, & admirationis. Ab hoc eodem processus ille paulò intrò
 post supremum tuberculum, inter iecta velut vallicula exurgit, quem ex anteriore parte fora-
 minibus aurium obiectum esse diximus, & intra flexum eorum, & cranij processum in summo
 20 reconditum, cuius vsum paulò post etiam non sine stupore dabimus. Formam id habet disci,
 à cuius ambitu tres radij emergunt. Duo ergo illa officula prima, quo minus vctes illi retro-
 siliant, obstant. At hæc eadem vide, quem alium vsum exhibent. Diximus vctes hosce trigo-
 nos in medio pendere, & facile delabi posse. Hos ergo eadem officula non solum retrò labi nõ
 concedunt, sed etiam fulciunt, & ad sedem sursum compingunt. Os enim illud rotundum re-
 trò est, & situ ad integrum digitum vctibus longè inferius, cuius infimo tuberculo, ut dixi-
 mus, hæc officula oblique sursum ad ephippium rectò ductu exporriguntur, & delabenti ob-
 nituntur. Nam quia effectura erant, quo minus retrosilirent vctes, è directo ea, aut etiam per
 decliue obijcere suffecisset. At nunc duplici commodo quàm aptè, quàm scitè sapientissima
 natura vnico officulo prouidit. Sed nõdum firmitati rostri satis prospectum erat. Nam ex his,
 quæ iam retulimus, apparet quidem vctes, neque antè labi posse, neq; retrò; sed quoniã ar-
 ditè admodum cum rostro, ut diximus, connexa sunt, quid si rostrum summo nisu altè sublatũ,
 30 & per musculos supremos retroactum, ea secum abripiat, atque ita ambo dislocationem vna
 opera patiantur? videntur quidem illi secundi processus, quoniã cum vctibus connexi sunt,
 eos aliquo pacto contrahere, sed ea connexio, neque tam valida est, neque tot laboribus vnam
 particulam grauari sapientem opificem decuit, itaque alia duo ossa à supremis ossium illorum
 rotundorum tuberibus explantavit (hæc quæso vel iuga clarioris doctrinæ gratiã, vel primos
 processus appellemus) eaq; rectà sub oculorum orbitis delata, ad marginem superioris rostri
 retrò flexus hinc inde infixit, validisq; ligamentis connexit, ut iam vehementissimum quemuis
 ad superna motum elidat, nec rostrum nimis attolli sinant. Hæc tamen sapientissima natu-
 ræ nondum satis sunt, etenim moto, vt apparet, supremo rostro, hæc ossa omnia simul moue-
 ri necesse est. Nam ossa pterygoidia validè illi connectuntur, his secundi processus, his de nouò
 ossa illa rotunda, his demum processus illi iugales, qui alia, sed tamen aduersa via ad idẽ prin-
 cipium recurrunt, & rostro annectuntur, quo attracto hæc omnia simul ob conuertij legem
 40 sequi oportet. Cuiusmodi innituntur? aut supra quod mouentur? omne enim quod mouetur, vt
 ait Aristoteles, supra aliquod stabile moueri necesse est. Sed iam supra diximus, alium proces-
 sulam post supremum illud oris rotundi tuberculum exoriri ad anteriorem aurium partè obie-
 ctum, & inter flexum aurium supra, & cranij processum immersum. Hic est ille processus su-
 pra quem os illud rotundum, & cum eo cæteri processus obaguntur, aut vt exemplo rem signi-
 ficemus, per quem velut ab ansâ iugum in libra, sic os illud rotundum, & cum hoc cætera sus-
 penduntur. Tam aptè verò huius caput intra flexum, & processum cranij insertum est, & hinc
 inde supercilij conclusum, vt veluti in orbita aut cardine quodam moueatur, & è loco mini-
 mè excidat, eoq; magis quòd validis ligamentis ibidem connectitur. Atq; hæc est illa tam in-
 signis, & admirabilis machina ad vnam rostri superioris motionem composita, quàm bella, &
 50 facta & qualem in alijs animantibus reperiri posse vix mihi persuadere. Sed eæ sunt sagacis na-
 turæ diuitiæ, vt partes quidem paucas numero tribuat, ad multiplicem tamen vsum accommo-
 datas. Id etiam hoc loco vsu venit. Nam tertium processum ad aurium efformationem antea
 adiecit; secundo verò, & maximè primo musculos imposuit, qui si illum detrahunt, non mini-
 mum ad superioris rostri motionem conducunt, sin minus, basim ad inferioris rostri motum
 (si tamen mouetur, quod ergo hæcenus negavi) exhibent, quod in musculis videbimus. Sed
 quid ad ossa pterygoidia? ea me heclè tam appositè intrò dilatavit, atque inuicem seduxit na-
 tura, vt si carnibus interscipiantur, e gregiam concamerationè efficiant. Nec satis. Sed duos il-
 los anteriores ossium horum processus sic attenuauit, & à primo illorum exortu circumdaxit,
 atque vbi ad rostrum peruenerunt, ita supra eius fundum ad sexuplum illud, quod gar gaeo-
 nem diximus, complanauit, denuò rursus ferè coniunxit, vt quod intere sit vacuũ, figuram ova-
 lem paulò oblongiusculam ostendat, non alia, vt credo de causa, nisi vt cælum aut palatum,
 quod

Processus
secundi vs
lusi antite-
rides.

Vctes trig-
goni.

Iuga; seu
primi pro-
cessus.

Ossium pte-
rygoidiorũ
vsus qualis

Machina
in signis
admirabi-
lis ad vna
superioris
rostri mo-
tionè com-
posita.

Processus
tertij vsus
ad aurium
efformatio-
nem.

Ossũ duo-
rũ anterio-
rũ Process-
sus.

quod in homine dicimus ad loquelæ vsum conderet, in quam rem rostrum concinnè intrò excavatū est, & simul vt pituitæ in palatum aditum perumperet. Atque hæc mihi circa capitis in Pfitraco structuram, si ossa spectes, & cōtemplatione, & dictū digna visa sunt: quæ si quis irrideat, & vana, & commentitia existimet, ipse velim accedat, introspiciat, timeatur, confideret, atque si videbuntur, probeat; Sin minus, alios earum partium in medium vsus afferat. Ossa illa atque sic constructa, & inuicem connexa adesse certum est. Non igitur frustra ea effecit natura. Quod si faciat, & nos illi condonabimus, & insuper gratiam maximam ob communes studiorum profectus habebimus; Sed inferius rostrum haud quaquam omitrendum est. Illud potius vniforme est, & vt in alijs auibus oblongum, intra insignem digitum inter sinistram partem atque dextram patulum acie obtusa, prona, & decliui, quò fit, vt ingens spatium, & ad linguæ circumactionem peropportunum concedat. Latera tam altè exurgunt, & tantoperè distant, vt totum superius rostrum, scilicet ubi iunguntur, circumcludant. Vnde si rectè Pfitracum aspicias, fit vt intumescantias quasdam, ac quasi maxillas in eo aduertas. Huic enim soli peculiare est inter aues, at commune cum homine, vt maxillas, aut saltem, quod hisce non inceptè respondeat, habere dici possit. Vnus Suidas inter vetustiores huiusmodi quidpiam subodoratus uidetur, quod ex eius uerbis colligitur. *Antum ait, quæcunque linguam similem humanæ habet, & maxillarum dispositionem, humanam apia sunt imitari sermonem, vs Pfitraci, & Picæ, & similes.*

*Rostrum
inferius,*

*Pfitracus
quasi maxillas
habet.*

*Pfitraci, &
Picæ, cur
humanū
sermonem
imitari pos-
sint.*

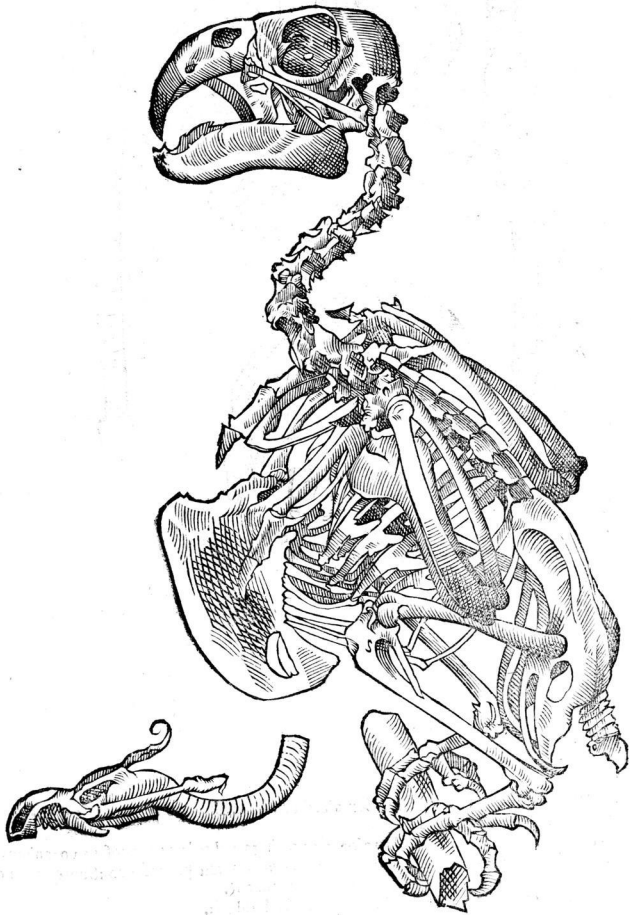
In cæteris .n. auibus improprie maxillas statuas, pro quibus ipsis omnibus est rostrū. Sunt autè hæ Pfitraci maxillæ, quò mediū hoc nomen mereantur, musculus quamplurimus præter aliarum auium morem vestitæ, adeo ut saltem analogia quadam humanis maxillis non solum ossibus, sed & carne substantia ueluti buccas quasdam etiam efformare, respondere non temerè dicæ sint: cuiusmodi oris constitutio cum ad robur rostri, tum ad articulatum uocum pronunciationem, quantum conferat, ipsius hominis exemplo satis docerunt. Articulator autem rostrum hoc retrò, & cauitatem planam sub summo illius ossis rotundi tubere occupat, & infernum eiusdem ossis ambitum sua quadam cauitate profunda, ueluti canali excipit, atq; intrò in obuerso latere margine includit. Hoc tamen liceat etiam addere, quod aures minimè habeat Pfitracus, vel paulò supra oculos, vt Noctua, aut ad oculum medium, vt cæteræ aues, sed infra ad marginem infernum è directo orbitæ, neque osse integro. Vt in osse pertuso. Quæ ratio? Suprà apparuit processulum illum tertium necessarium fuisse, vt super hunc os rotundum suis processibus moueretur. Hunc igitur commodè aliquò inferere debuit. At ex ea parte os planum, & æquum est, itaque eò affigi nequit; nec caput illud in rostrum circumducere, & in cranij parietes insigere, atque ab ijs suspendere opus erat, quod imbecilla foret articulatione, & tanti visus os effractu facile. Præterea hic processus vnicum saltem osseum vsu præbiturus erat. At natura diues, & ingeniosa, quæque non partibus functiones, sed functionibus partes metiri solet, & paucis partibus munia multa obit, processum hunc ad aures obiecit, & eius extremum ad fluxum foraminis, non tamen vsque longè, vt firmior esset, occurrere voluit, vt manibus ueluti obuijs sese experirent, vt mutuum auxilium præstarent. Accedit quòd os illud rotundum totum liberum ab alijs munijs, præterquam ab ijs, quæ antè diximus, futurum erat.

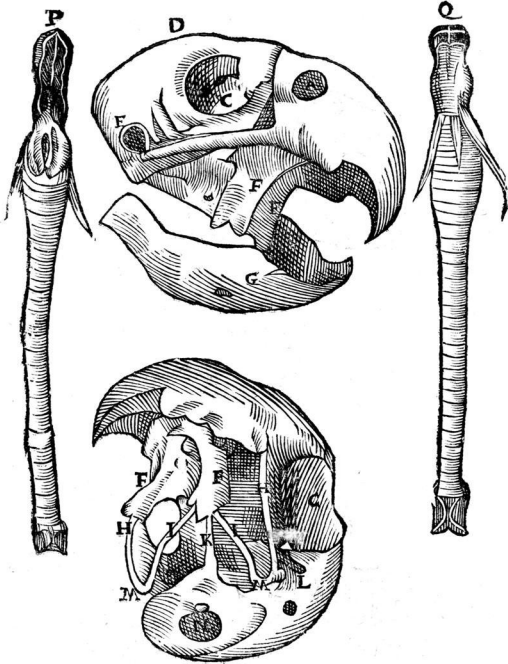
Itaq; vt alio etiam conferret, eius partem summam ad inferam auris partem applicauit quidem, non tamen cum cranio coniunxit, ad eò vt retrò, & supra cranium perforatum, processus antè, subtus verò è ossis illius apex integrum foramen circumscribant. Quare ne tot frustra partium comoda perirent, sic etq; maiori, quod aliàs fiebat minori, dispendio, itaq; & cranij supra integrum reliquit, & aures ad hunc locum natura insigni certè artificio transtulit. Mirum sanè quomodo naturæ omnia arcana inuestigans Aristoteles, alijq; præstantissimi Philosophi istæc subtricerint, cum tamen Plinium minimè omnia latuisse perspicuum est, Pfitracis durissima in capite ossa ascribentem. Atque istæc hæc ætenus de cranio Pfitraci dicta sufficiant, quorum omnium osseam contemplationem Ioanni Bittnero Silesio Germano, viro doctissimo, Philosophiæ, & medicinæ Doctōri præcipue debemus. Quæ cum animaduertisset Clariss. Marcus Antonius Vlmus Patavinus, vir mercuriale ad omnia (non dixerim vel minima, vel media, sed potius eximia) eximie natus, & cuius nunc doctissima de Barbæ humanæ sine luctuationes sunt sub prælo, atque fuisse acriter etiam contemplatus, procul omni dubio ad Philosophiam suam individualemente ueluti maxime opportuna transtulit. Aferens istæc plurimum etiam valere ad sensibilibus demonstrandum, cum omnipotentiam Creatoris, tū naturæ ipsius maiestatem: quæ ambo nullis obligata materiei legibus, clarissimè demonstrant sibi omnia inferuire. Admiranda sanè est, & solis Pfitracis, quoad nos obseruare, hæc ætenus potimus à Natura concessa talis ossium capitis structura. Quæ ut bene intelligatur, non ab re fuerit Pfitraci capitis scæleton cum suis litteris ossa singula indicantibus exhibere posteaquam prius totius Pfitraci scæleton d. derimus.

*Cranij
Pfitraci of-
sa duris-
sima.*

*Ioannes
Bittnerus.
Silesius.
M. Anto-
nius Vlmus
Pata-
uinus.*

*Pfitraci
capitis scæ-
leton.*





- A** Narium foramina.
C Oculi orbita,
D Vertex, & sinciput.
E Foramina aurium.
FFFF Ossibus pterygoidibus seu alaribus similia ossa, quæ trigona esse diximus.
G Rostrum inferius;
HH Stilares processus longiores, quos iuga, vel primos processus vocauimus.
II Stilares processus desinentes ad coitum alariorum processuum: Suntque illa officula, quæ secundos processus appellauimus.
K Os basilare dici potest, siue spina ossis basilaris.
L Os istud vocauimus tertium processum, possitque etiam dici processus auricularis propter aurium vicinitatem.
MM Tubercula siue processus, vbi primus, & secundus stilares processus coniunguntur.
N Vertebra super quam caput mouetur.
PQ Aspera arteria prona, & supina.

DE MUSCULIS CAPITIS.

Sed quoniam musculis quoque opus erat, quibus tanquam funibus partes mouendæ attrahuntur; agitè hos etiam paucis prosequamur, & magis, ut nunquid, quæ diximus supra, vera sint, appareat. Eos autè trademus musculos, quos in capite abscisso obseruauimus.

Primus igitur musculus, exiguus est, latus, carnosus, exoritur à primo processu, indè deorsum obliquè descendens in maxillâ superiorem non procul à rostri initio inseritur. Secundus huius subiectus, & magis per interna expansus, carnosus est, qui & ipse ab interiore superficie totius processus primi ortum ducit, & in supremam maxillæ inferioris aciem implantatur. Hi musculi forsitan non ineptè massiteres vocari possunt, quòd similem, atque in homine massiteres usum præbeant. Per hos enim inferius rostrum super alterum fertur, velut catillus in mola supra metam. Quamuis, quod etiam antè monuimus, nos dubitemus, nunquid inferius rostrum moueatur. Suprà in generali descriptione solum Crocodilum, & Psittacum superius rostrum mouere diximus. Quod si verum est, quod nobis ratio persuadet, haudquaquam inferius rostrum supra superius, sed contrà superius supra inferius versabitur. Hoc manifestè nobis ostendit illa duorum lapidum in mola ratio, quorum superior super alterum mouetur; hoc etiam, quorquor sunt animantia ostendunt, quæ cibos ad superiorem maxillam immobilem, per inferiù mobilem attritos comminuunt, atq. conterunt. Regula Physica est, quam antè habuimus: Omne quod mouetur, super aliquid mouetur, alioquin firmum esse oportet. Itaque hi musculi non tam ad masticationem, quam ad validiorem superioris rostri depressionem conferènt: eritque eorum contrarius, quos diximus, exortus, & finis. Tertius musculus, qui Crocophita appellari non temerè potest, à temporibus explantatur, primum per sinum illum, qui inter oculi orbitam, & cranij processum interiacet, mox verò sub primo processu deorsum lapsus, tandem in inferiorem angulum maxillæ inferioris propè rostrum desinit. Quartus musculus internè latitat, & à processibus secundis intrò oritur. Ambo hi carnosi sunt, & deorsum tendentes per totam maxillæ inferioris internam regionem immittuntur. De his duobus musculis nescio quid dicam quo ad motum, nisi quod de alijs diximus. Dantur autem, & alij musculi à maxilla inferiori explantati, atque in processus pterygoidei inserti. Horum primus pulchro naturæ opere, ortum ducit à postica parte processus primi, & tota posteriori superficie maxillæ inferioris, carnosior ac compulsiore factus, obliquè deorsum tendit, ubi in tendinem desinens, in fines processuum illorum desinit. Alter musculus carnosus est, qui, & ipse explantatur à posteriore parte maxillæ inferioris, verùm inferiore, & in processu nuperrimè dictum non procul à primo desinit. Atque hosce musculos processus illos attrahere quis non videt: & his attractis rostrum anteriori deprimi? Rectè igitur hos rostri illius impulsore diximus.

Nullus enim musculus est, qui vel exiguum ad rostrum superius excurrere videatur, quod tamen opus fuisse necessum est. Sed quid dicemus ad hæc? In confesso est superius rostrum eo modo, ut diximus, deprimi. Cùm verò, & attollamus, & contrariorum motuum contrarij sint musculi, & contrario loco positi, quomodo ergo rostrum attollemus? Nullum quod ex his apparet huic functioni musculum dicatum inuenimus. Indagandum itaque est, quomodo rostrum superius moueatur. Sentit doctissimus ille vir, cuius antè mentionem fecimus, musculos hosce à ceruice explantari, per medium verticem ad rostrum rectà ferri, atque ad planam illam inter narium foramina, & iuncturam tendinibus latis implantari. Id locus, ut ait ipse maxime persuadet, atque si quis Psittacum manducantem viderit, semper curem in vertice motitari, & modò huc, modò illuc ferri aduertet. Possunt autem esse hi musculi vel cutanei, ut in fronte nostra, vel leues admodum, & plani, & sub cute perreptant non secus atq; tendines, qui digitos attollunt, sub cute tenui trañeunt: nec maximo robore opus est ad simplicem subleuationem, quod ijdem tendines, utpotè exigui, & leues in hominibus ostendunt. Sed hæc avrospiza ipsa facile doceret, si id commoditas pateretur. Itaque non erit, quod hac in parte asseremus. Certum tamen est aliquos esse debere musculos qui huic præstint officio, & si quid ratio suadet, ex opposito locatos. Non enim credo vèctes illos ab aliquibus musculis subiectis impelli, (nam quis molli durum impelli credat?) aut quemadmodum lingua, & foris, & intrò moueri. Verùm, & alios duos musculos conspeximus vtrinq; in extremis mandibulæ inferioris processibus retrò, exiguos, quorum alter erat exterior, alter interior. Exterior latior est, exilis tamen, qui à posteriori capitis parte ortum ducens, in supremam aciem, & extremam maxillæ inferioris inseritur. Internus verò gracilis est, curtus, carnosus, à processu quodà ibidem conspicuo exortens, & in internam, supernamq. eiusdem maxillæ implantatus. Sed quem

quem vsum hi muscoli habeant, certè, vt ingenuè fatear, ego conijcere non potui, quem itaque to-
viris doctis indagandum propono. Atque hæc de capitis musculis satis sint.

DE LINGVA, ARTERIA, ET GVLA.

Lingua. **L**ingvam huic aui lata est, admodum, crassa etiam humanà crassior, si proportionis ratio-
nem habeas, superna superficie ad palatum cornea, molliore tamen multò, quàm cor-
nu, membrana abvoluta, partis verò inferioris apex similem quidem membranam ha-
bet, sed durior, vngulæ asinæ non absimilem. Tres lingua ad radicem positi sunt
processus; duo quidem extremi oblongi, ossis, acuti, ad latera colli inserti; medius verò breuior
& carnosior. Hosce processus aut vicem ossis hyoidis, aut, & ossis huius, & musculorum linguæ
gerere autumo. Lingua enim auium harum ferè ossa est, aut carne duriori, nec ad eò vt in ho-
minibus plicatilis, & versatilis.

Aspera arteria. Principium arteriæ asperæ non vt reliquis auibus, & homini cum reliquo canali æquale est,
ac suprâ sub glottide multò latius. Annulli ex quibus componitur, vbiq; integri, firmi, & du-
riusculi sunt, & parum abest, quin continui. Arteriæ diuarcationes infra tam breues sunt, vbi
vtrinq; in pulmones distribuuntur, vt simulatq; cœperint, statim terminari videantur, ac pro-
pè nullæ esse, secus quàm reliquis auibus, quibus hi duo arteriæ rami oblongi sunt, & ad pul-
mones per latera feruntur.

Gula. Arteriæ, quod pro colophone dicamus, ad partem dextram adiacet, aut potiùs subjicitur
gula, deorsumq; fertur, donec sub iugulo dilatata in gluvem constituat, tandem extrema parte
in pristinas angustias coarctata priorem locum repetit, & versum stomachum descendit. Hæc
itaque pauca, quantum tempus, locus, & commoditas passa est in vno tantùm Pſittaco obser-
uauimus. Sed iam cætera prosequamur.

LOCVS.

a Lib. 10. cap. 42. b In Cœsynthiacis c Libr. 6. cap. 29. d Bressiliæ regio. **Q**uod a Plinius, & b Pausanias scribunt solam Indiam mittere Pſittacum, nostra sanè hæc
tempestate vel in primis verum esse desijt. Ego etiam ne Plinij tempore veritati vn-
diquaq; consentaneum fuisse suspicor, cum idemmet c Plinius alibi scribat *insulam esse*
Gagadem in Aethiopia, indeq; primum visos esse Pſittacos Neronis exploratoribus. Credo
tamen maiorem eorum partem ex India tunc apportatos fuisse, præsertim cum, & eâ regionè,
quam nos Bressiliam nunc appellamus, in qua etiam Pſittaci sunt frequentes, Indiæ nomine
veteres comprehenderint. Vnde etiam ab Ouidio is, cuius deplorat interitum, dicitur:

Pſittacus Eois ales mihi missus ab Indis.

Et Statio:

Pſittacus ille plaga viridis reguator Eog.

Qui eos apportari è regionibus ad Orientem, & Meridiem fitis sub æquinoctiali, generalius
tradiderunt, inter quod est Nicephorus Calistus, cum maiori prudentia loquuti sunt. Et Dic-
dorius in vltimis Syriæ etiam nasci scripsit. Hic tamen vt, & illi, fateor, post Plinium floruerit.
Verùm Pſittaci in Taprobana maris Eoi insula primùm inuenti sunt, cum Alexander Magnus
Onesicratem in eam insulam misit, qui nonnullos inde rediens secum attulit. Inde verò non
per Orientem solùm, sed per Europæ etiam magnam partem, & maximè in urbem Romam,
& tanta frequentia sparsi sunt, vt ea res reprehendendi Romanorum ciuium luxus M. Cato-
ni ansam præbuerit, cum viros non puderet, hos tanquem delicias potissimas pugno per urbem
gestare, perinde atque nunc oprimates Accipitres, ac Falcones venatum rus prodituri pugno
deferunt. Vt vt est, calido cum cælo, tum, & solos eos maximè gaudere, nasciq; tanquã suæ
naturæ magis familiaribus, re ipsa constat. Non enim in Germania, aut Noruegia, alijq; regio-
nibus frigidis Pſittacos gigni videmus, quia nêpè ibi cælo propitio non vtuntur; Immo verò,
illuci importantur, obtorpescunt, & vigor ille natiuus languet, & vix hypocauftis fouetur.
Quare etiam hæc nostra ætate vix alibi, quàm regionibus calidis, quamuis multò quàm vete-
res cognorint, pluribus, & propè innumeris procreari eos videmus. E quibus in varias orbis
partem, & in Europam ob speciem, & ingenium venum exportantur. Nam præterquàm quòd
in India Orientali, vt olim, ita etiam nunc frequentissimi sint, præsertim circa Pegù, & Tarma-
fari vrbes, in orbe tamen nouo, eiusq; insulis, quem etiam Indiam Occidentalem vocant, tan-
ta eorum est multitudo, vt nouæ cuidam telluri suprâ caput bonæ spei sitæ, ob horum incre-
dibilem copiam primis illorum locorum repectoribus nomen indiderint, atque non solùm ob
numc. iiii.

10 numerum, verum etiam propter eorumdem proceritatem, vt qui brachium, & dimidium longitudine excessisse scribantur. Quin, & alij multis Indiæ Occidua regionibus haud minor, quam in ea, quæ ab ipsis denominata fuit, Pſittacorum frequentia est. In Grachana tot esse dicuntur, quot apud nos cicadæ. In Cynam, & Manacapana insulis plures sunt Pſittaci, quam hic Passeres, si verum dicunt noui orbis scriptores. Hispaniola dicta regio, & Darien Pſittacis similiter abundant. In regno Calechut tanta Pſittacorum est vberitas, vt in agris incolæ ortyæ custodes adhibeantur, ne totam depascantur. Vnde vili acedæ æstimantur, vt singuli non pluris quam gemino denario, id est, media solidi parte veneant. Regnū quoq; Senegæ, quod Nigritæ incolunt, totum Pſittacis scater, vt & Aethiopia, & eius vicinæ insulæ,

*Pſittaci
ubi viles.*

VOLATVS.

10 **P**ſittaci etſi his regionibus pigri videntur, sunt tamen sub cælo suo in India nempè, vt referunt, perquam veloces. Nunquam verò soli, sed bini semper volant, vt potè mas, & femina. Rationem cur hic minus volaces sint, eandem quis assignare possit cū ea, quare hic minus quam in India gignantur, cæli nempè frigidioris inclementiam, qua veluti obtorpescunt, vt minus agiles, ac expediti sint ad volatum. Hanc tamen, qua apud nos laborat, volatus impotentiam quocunq; modo recompensat reptandi facilitas, qua sursum, deorsum, quocunq; & in maximam quamuis altitudinem, mira industria, & promptitudine scandunt, in hoc naturæ solertia ob congruam rostri, & pedum conformationem adiuti. Illud enim tam insigni robore construxit, vt dum proreptando pedes promouere nituntur, eius vnco tanquam firmo adminiculo sese appensos sustineant, & librēt. Hosce verò Picorum pedibus ad reptatum omnium appositis, vt potè quibus non incommodiùs deorsum, quam sursum, ac
30 transuersim etiam præruptissima quæque, non arborum tantum, sed, & parietum per repant, similes omninò facere voluit, vt sua necessitati non deessent instrumenta. Pari pacto, si quando prouolant, ne pedes alioqui debiles ob corporis deorsum labentis pondus allisos offendat, tum rostri robori confidentes, hoc ipso violentiam casus frangentes sese exepiunt, obuiam quoque adminiculo apprehenso. Rarò admodum, tamen aliquando, & quantum, in quo agit, cubiculi spatium patitur, prouolant, ægrè tamen, rarius aut nunquam subuolant, sed, vt diximus, reptatione facili loca superiora, ac ardua quæuis petunt.

*Cur hic
suis tardè
volant.*

*Reputant
volant.*

V O X.

40 **Q**vandoquidem humanus sermo Pſittaco minimè naturalis est, qui nempè arte in primis magistri, & disciplina, tum studio, vsu, ingenio huius auis addiscitur ideò de eo hoc loco nihil agemus, sed relegata eius tractatione in subseq; caput de ingenio, de natua eius tantummodò voce hic dicendū putauimus. Certum porrò est Pſittacos nondū cures, cū scilicet in syluis, & natalibus locis degunt, inconditā vocem, cuiusmodi aues indocæ edunt, emittere, non autem expressam, & explanatam habere, vt tradit Aelianus. Quin etiam experientia docet quoddam genus esse, quod nulla quantacumq; etiam industria, & diligentia hominum adhibita, aliam quam naturalem vocem non secus atque Cuculus doceri possit. Huiusmodi sunt maximi illi, duos cubitos longi, quales ad viuum efformatos suo loco dabimus. Hi enim non solum ad imitandum sermonem humanum non habiles erant; verum etiam aphoni penè, & muti, excepta vnica illa voce Perrochet, quæ iam tanquam ipsis peculiaris in nomen eorum abiit. Hæc tamen vel sola, cū articulata sit, & admodum expressè, tanquam ab homine pronuncietur, atque cū literam caninam hominum etiam plurimis prolatu difficillimam, accuratissimè exprimat, aptitudinem imitandi humana verba admonuisse, atque ita instituendi sese occasionem præbuisse videri possit. Quamuis, & casu id accidere potuit. Videmus enim Pſittacos sua sponte nullo etiam docente, aut animalium voces, aut humanas è triuio acceptas, & quales sæpè reiterari audiuerit, reddere. Est verò, vt annotat Bellonius, etiam natuæ vocis quoddam inter eas discrimen, vt scilicet sonum alij longè molliorem edant, & gratiorem, alij è contrario duriores, & asperiores.

*Pſittacim
dociles ad
humanam
vocem ex
primendæ
qui.*

*Perrochet
Pſittaco-
rum vox
natua.*

MORES. INGENIVM.

Vinter bruta quædam magis ad humanæ naturæ similitudinem quodammodo accedunt, cuiusmodi sunt, exempli gratia Elephas, & Simia, ita, & in aibus Pſittacus, idq. non moribus tantum seu affectibus quibusdam, quos pathemata, & passionis vocant (utimur nunc his vocabulis tanquam ab homine ad rem nostrâ ob similitudinē quandâ trahatis) in alijs præter hominem animantibus obseruato raris, verû, & ingenij sagacitate, & sermone, quæ intellectu nostro propiora sunt, non procul ab homine abesse videtur. Quæ res Philosphos etiam nonnulli s. animo suspensos, & ambiguos tenuit, an videlicet soli homini ratio tanquam propria esset attribuenda. Negarunt id quidam, & non ratione hominem, sed ratione velut propria dote reliquis animantibus præcellere, & ab his differre voluerunt. Verum si & aibus natura loquelam indulſit, quid quæſo homini restat, aut superest, quò brutis emineat? *Sturni, Corui, & Pſittaci, quoniam loqui discunt, & vocis spiritum, ait Plutarchus, tam sequacē, id amulum, pensandum, formandumq. docentibus præbent, ea ipsa docilitate adesse, parocinariq. cæteris animalibus videntur, & tantû non voce testari, etiam cæteris omnibus proferēds sermonis, & vocis articulanda vim natura concessam.* Quod quidē Plutarchi dictû, si de vlla alia aue, in Pſittaco, in primis locum habet. *Supra omnia namq. (inquit a Plinius) humanas voces reddit.* Et unde author Philomelæ, vt alijs omnibus alias, & proprias voces attribuit, eaq. rudes, & in conditas, ita Pſittaco humanam solam assignat, inquit;

Pſittacus humanas de præmis voce loquelas.

Et non tantum Imperatores salutat iuxta illud Statij.

*Ille saluator regum, nomenq. loquutus
Cæsareum.*

Atq. suo domino χαιρς, valeq. sonat.

(Hoc enim parum est, & plures aliæ hoc faciunt) sed *qua accipis verba*, teste Plinio, *pronuntians omnia, eaq. articulata penitus*, vt ait Solinus, *eloquis*, & quidem sermocinatur, adeò vt miro fanē ingenio orationem quantumvis longam non interrupta serie pronuntiet. Narrat b Cælius de Pſittaco miraculum inſigne suis temporibus visum *Pſittacus*, inquit, *fuit Aſcanij Cardinalis Romę centum aureis comparatus nummis, qui articulatiſſimè continuatis perpetuò verbis Chriſtiana veritatis ſymbolum inſegrè pronuntiahat, perinde, ac vir peritus enunciares.* Quare de hac potius aue, & maiori iure, quam de Pica e Martialis canere debebat.

Pica loquax dominum certa se voce saluo,

Si me non videas esse negabû auem.

Testatur fanē hoc de Pſittaco diſertis verbis Apuleius, cum inquit: *Id quòd dicit Pſittacus, ita ſi miſer nobis cavis, vel potius eloquis, vt vocem ſi audias hominè putes.* Vnde iure meritò a d Statio his epithetis, ac titulis saluatur.

Pſittace lux volucrum, domini facunda voluptas,

Humana ſolers imitator Pſittace liogue.

Et ab e Ouidio, qui abeunti hoc iuſtiſſimum, ac veriſſimum encomium celebravit.

Non fui in terris vocum ſimulantior ales,

Reddebas blęſoſam bene verba ſono:

Plenus etas mimimo, nec præ ſermonis amore

In multos poterat ora vocare cibos.

Nicephoro quoque Calisto auium loquaciſſimus, & ad æmulationem humanæ vocis accommodatiſſimus rectè notatur. Verumenimuerò non apitudo tantum, sed, & propenſio quædam naturalis, immò ſtudio maximum ei addiſcendi ineſt, vt ex Ouidij verbis, quæ iam diximus etiam eſt colligere, quod tantum in ſuo Pſittaco fuiſſe dicit, vt præ ſermonis addiſcendi amore cibum ſumere neglexerit. Quin etiam, ſi Cardano noſtro credimus, non ſolum loqui diſcunt, ſed et iam meditari, & memoria illis eſt non vulgaris. Vnde tropò quodam illud hominis proprium, nempè quòd diſciplinæ capax ſit huic etiam accommodare licebit ob miram docilitatem, & quòd veluti penſum diurnum verba ſibi præſcripta reddat fideliffimè. Nam, vt inquit Aelianus, *quemadmodû pueri erudiuntur, ſic Pſittaci ex pluribus India generibus omnes humanę vocis uſum addiſcunt.* Caſtigatur etiam in ipſis diſcendi tarditas, vt in pueris; dum enim, vt inquit Plinius, *loqui diſcunt, ferreo verberantur radio (ſeu ferrea clauicula, vt Apuleius, & Solinus.) Non ſentiſt aliter iſtq.; nam capiti eadem durities, que noſtro.* Dû pullus eſt, atque ad eò intra alterum ætatis ſuz annum, quæ monſtrata ſunt, & faciliùs diſcit, & tenaciùs retinet. Maior paulo ſegnioreſt, & obliuiioſus, & indocilis, vt ijdem Apuleius, & Solinus tradit. Verum / Plinius,

An hominis soli r. a. no conueniat.

Lib. 10. cap. 42.

Lib. 3. An. sig. lect. c. 32.

In Xen.

In Epi. scido.

Eleg. 6. lib. 2.

Lib. 10. cap. 42.

10 nius, vt id obiter dicamus, è quo istæc transfuisse videntur, de Pica non de Psittaco ea scribit, quamuis etiam de Psittaco id verum esse potest. Atque hinc certè manifestum euadit, quod antè diximus, sermocinationem, nempe qua tanquam potissima nota hominem à cæteris animantibus discrepare volunt, Psittaco etiam competere. Vnde pariter alij aliò confugientes solum hominem intelligere prolata dicunt. Sed quid si quispiam vterius progrediatur in recentendis ingenij Psittaci donis, ij sique profectò admirandis, atque non solum loquere, sed intelligere, & ad interrogata respondere, quasi quæ alij dixerint, assequutus sit, proferre audeat, ex illo præsertim genere, quod album est, Gallinæ magnitudine, & quod in Bandan Indica insula Iauæ vicina nascitur, quid tum quæso homini supererit? Equidem huius rei autores habeo nauigationum noui orbis scriptorem Nicolaum Conti, & grauissimum præterea virum a Iulium Scaligerum. Sed vt ego hac in re neq. aliquid asserere, neq. negare, aut mendacij tantos viros insimulare ausim; ita vnum tantum exemplum, quod idem asserere videtur, in medium adferam, liberum tamen cuique interim, quid sentire aut credere malit, per me relictum volens. Refert Ornithologus (res maxima certè) sibi recitatam ab amico quodam iucundam historiam de Psittaco, quem aiebat Londini in Anglia è palatio Regis Henrici Octauj in præterlabentem suum Tamesin decidisse, & voce consueta ijs, qui quantocunq. pretio (vt in periculo aliquo constituti, aut alij etiam ioco) portionem ex opposita ripa vocant, à bott, à bott, fortuentez pouund, quod est, cymbam, cymbam, vel pro viginti libris, quam sapissimè enunciari audiuerat, & tum commodissime meminerat, exclamasse. Exercitatum portitorem quendam, properè ad nauigasse, & sustulisse auem, & Regi (ad quem pertinere agnoscebat) reddidisse, tantum mercedis sperantem, quantum auis promiserat. Rex pactus est, vt quam auis interrogata denudò mercedem dixisset, acciperet. Placuit conditio. Respondit auis, Gibe the Knabe à groce, id est da nebuloni solidum. Inde ergo quàm rectè hic periculum agnoscebar, qua via euadebat, quam appositè quod conueniebat portitori, respondebat. Sed aliud addam colophonis vice, quod Pherecides refert, Psittacum masculum obseruare, & arguere, & nominatum denique deferre eos, qui venena propinare molliuntur, aut in domum important. Quæ si vera sunt (equidem, nec aïo, nec nego, fides penes autores esto) mirari profectò subit tantam, immò plusquam humanam penè in Psittaco videri adesse ingenij vim, & eius causam difficilem admodum assignatu iudico. Neque enim rem acu tetigisse mihi videtur Persius qui ad id artificiosè huius auis loquelæ causam indagans (vt exemplo scilicet animalium brutorum honore, & præmio artes ali ostenderet) non aliam quàm necessitatem ab inedia inductam adfert, quo simul, & sese lucri gratia ad poësim compulsus esse innueret, & perditis tum Romanorum moribus illuderedet.

g. Baer. 2. 8.

Psittaci ad interrogata respondentis elegans h. storia.

Psittacus agnosce, si quis venenum in domum importet. Persius reprehens.

Quis expedit Psittaco suum culpæ?
Cornus qui olim concuam saluare?
Picasq. docuit verba nostra conari?
Magister artis, ingeniq. largitor
Venter, negatas artifex sequi voces,
Quod si dolosi spes refulserit nummi
Cornus Poetas, & Poetas picas
Cantare credas Pegasum melosid

Quare neque affentior Horatio, qui inquit:

Et laris, & fundi paupertas impulis audax,
Vt versu facerem.

Vt enim hæc etiam causa ad rem aliquid faciat, ita præcipua esse nequit. Nam præter ventrem profectò, promptitudinem quandam, & innatam, quam vocant, aptitudinem ad eas, quas miramur, actiones obundas in hac aue agnoscere, ac statuerè oportet præ cæteris peculiarem. Cuculum enim quantuncumq. inedia domes, & assiduò instruas, vt humana formet verba, nihil vniquam præstabis. Etenim Cuculus est, non Psittacus, aut Luscinia. Innuit hoc ipsum b. Martialis cum se tanquam disertum Psittaco, aduersarium verò, vt potè illiberalis ingenij hominem Coturnici comparat.

— Credis hoc Priscæ

Voce vt loquatur Psittacus Coturnicis?

Quasi diceret præter naturæ ordinè fore, si Coturnix humana voce vtatur, quod Psittaco potius conueniret. Destituitur enim Coturnix eo docendi ingenio, ea aptitudine, quæ in Psittaco maxima est, & debiti organorum numero, & structura confirmata. Ea tria potissimum esse arbitror. Primum quod in homine mentis domicilium est, caput, idque grande, quod ad ingeniū facere etiā Cardano placet ita scribenti. Psittacus inter aues ingenio sagacitateq. præstat quod

Cuculi bebes ingenium.

Martialis se psittaco comparat.

h. Lib. 10. Epigram.

Coturnicis ingenium sermoni ineptum.

Instrumenta aptitudinis ascendit in psittaco qua.

Caput

quod grandi sis capite, atq. in Indica regio nascatur; unde etiam didicit non solum loqui, sed & meditari; meditatur ob studium gloriae, &c. Quod si Carda no praeter foris conspicuam capitis magnitudinem, raraius compositio ac structura, quam in eius anatome exposuimus, cognita fuisset, nunquid tam tacuisset? quid tum dicitur erat? Aristoteles tam articulatam pronuntiationem in linguam, quam secundo loco nos etiam proposuimus, refert, ubi scribit. *Omnes aues vna brevis sumi collo, & lingua lata, aptaq. ad imitandum.* Nam, & Indica avis Pfitrace, quam loqui aiani (quae verba Pfitracum auditu sibi, non etiam visu notum fuisse indicant) talis est. Sane linguæ figura est humanae quam similima. Hinc non temere Pfitracum ἀνθρωπολογικῶν dicunt, siue id de forma linguæ, siue de loquela intelligas. Deniq. quid sit, vt inquit Statius:

— monitraq. reddere verba Tam facilis, & ad loquendum tam expeditus, asperam

arteriam eo, quo suo loco enarrauimus, modo conformatam, non postremam causam conijcio. Veruntamen non in loquente tantum, ingenij solertia ostentat Pfitracus, sed in alijs etiam actionibus, quas sua sponte obit naturae magisterio. Quid enim obsecro excogitari ingeniosius quæ prudentia ab aue expectari potest maior, qua in nido tam mirabiliter, vt dicemus, vt pullos à serpentum insidijs insigni atq. miranda cautela tueatur, Pfitracum vti videmus? Quam propè præterea sibi pedum suorum infirmitatis conscius, cum deuolaturus est haud irrito conamine, rostro velut anchora, vt Apuleius inquit, nititur? et eog. quasi quodam presidio, vt Solinus, extraordinariae firmitatis vitur? Attamen, & loquacitas in Pica reperitur, quanvis ad questiones respondeat, quod de Pfitraco traditur, nemo dixerit; & nidum non minori solertia construere, & Oriolo, & Pato, alijsq. commune est; multa etiam sunt præterea animalia, quæ quid ex naturæ instinctu prudenter agunt; itaq. dicat quis, non est vt tanti Pfitrae admiremur. Verum, & hominum more affectibus tangitur, sibi placet, gaudet, homines amat, odit, adulator, gesticulatur, inebriatur, luget. Sic discere eos non solum loqui, sed & meditari, idq. ob studium gloriae, & huius participes esse Cardanus scribit. Philautia ipsis inesse, sibiq. sua blandiri pulchritudine, illud nos docet, quod, vt quidam testantur, a dimoto speculo ob propriam formam nunc gaudentibus, nunc dolentibus similes efficiantur. Caudæ præterea decorem magno studio, ne quid detrimenti patiatur, cauere os, & pennas rostro frequenter extergere videmus. De puerorū amatore scribit Aboali in hæc verba: *vidi ego Pfitracum mirè amantem pueros imbreres. Gaudent sanè hæc aues conuersatione puerorum, & sermonem humanū coram eis exprimere.* Idem sic habet: *Nuper etiam quidam fide dignus mihi asseruit, nouisse se hominem adeo amatum à Pfitraco vt ob ascesum eius semper lugeret auis, & emulatione erga alios Pfitracos duceretur.* Attestatur illud de pueris à Alberto, cum inquit: *Amat hæc auis loqui cum pueris, à quibus etiam ceteræ aues factius loqui addiscunt.* Quæ de pueris à Pfitraco amaris feruntur, vera se quoq. comperisse Scaliger asserit. Recitat tamen idem contrarij affectus in pueros exemplum de quodam, qui tor que rubra insignitur, Pfitraco, Hic, inquit, *pueros à pedibus, atq. eiusdem ætatis alios tanto prosequatur odio, vs in eorum capita de sublimi loco non aliter impetum faceret, atq. Falco in Anatem, quam ubi nequit adipiscit, descensionē inhibet, sublatuq. sese comparat ad aliam impressionem facientem.* Verum vt id ob iniuriam aliquam ipsi a puero illatam accidere potuit, & m hi verisimile est, ita perurumq. puerorum pulchellorum, vt etiam virguncularum aspectu delectari impense constat. Quinimo, & libidinosum apud homines familiarium consuetum aliquando reddi Scaliger testatur. *De moribus eius inquit, hoc comperium quoq. nobis est. Fuscum mediocri magnitudinis obseruauimus, cum es affectata ab blanda reuor aut est aione, accendit libidine solitum, imbiq. ulro offerre osculum, adeoq. obuiuari, vix ingiuitibus in os reuandares.* Hinc etiam quidam illud, quod ex Aristotele Plinius inquit: *In viro præcipue lasciuia,* (ita enim Græcorum vocem ἀσώτηρος vertit) ad libidinem referunt, quamuis mihi quidem Aristoteles hoc vocabulo in temperantiam linguæ maximè significare videtur. Adulationis quidam eum arguunt, & m Petrarcha noster adulatorum eum vocat. Verum non auis illud vitium est, sed quorum magisterio affectatas salutationes, & verba adulatoria loqui didicit, et si n Martialis alicubi de eo dicat.

§ B. H. c. 2
Lingua.
ἀνθρωπολογικῶν
Lingua si-
gura.

Aspera ar-
teria.
Lia inge-
nij in Pfit-
raco indi-
canda.

Pfitracus
more homi-
nis affecti-
bus tangit-
ur.
Amor sui.
Philautia
Pfitracus a-
mor in pue-
ros.

Lib. 23.

I Exer. 36

Pfitracus
puerū odio
magno pro-
sequens.

Pfitracus
vsa puella
libidine
punit.

M. L. de rem-
fortu. a
An adula-
tor
n In Xenijs

Pfitracus à vobis aliorum nomina discam,
Hoc dicitur per me dicere Cæsar aue.

Nequaquam credendum est Pfitracus sua sponte, aut proprio Marte, Cæsarem per adulationem, tanquam eum nouissent, saluere iussisse; Verum quod citius, quam ceteræ aues ea verba exprimere docti, promptè adeo Imperatores salutarent, vt id sponte, & suo ingenio facere videntur. Quo sensu, & Persius inquit quærens, *Quis docuit Pfitracum suum aspectu?* Quare docilitati eius id omnino ascribendum est, qui vt quæuis, nempe non humanae solum, sed aliorum etiam brutorum voces nullo negotio imitatur, ita eas facilius, ac perfectius effingit, quas cæteris frequentius audierit. Ita si inter lugentes eum agere contingat, lamentandi formulas & suspiria haud secus exprimit, atque si reuera eum mortui miseratio tangeret. Hinc à Statiro Pfitracus

10
20
30
40
50

Pſittacus Melioris Aredij celebratur, *vs queruli quondam vice functus amici*. Pulcherrimum, & re-
 claru digniſſimum exemplum eſt, quod de aſperis fortunæ caſibus Imperatorio filio, Pſittaci
 opera in melius commutatis, quia eiſdem lugubres querelas effunderet, Conſtantine o Ma-
 naſſes refert. Baſilius Orientis Imperator Leonem filium in carcerem compegit, Santabareni
 perſuaſu, quaſi qui mortis laqueos patri texeret, etiam ſi ipſe reuera innocentiffimus eſſet. o In An-
nal.
Leo Baſilij
Imp. filius
Pſittaci o-
pera è mor-
te liberat.
 Hiac orti ploratus, & euilantes matris, caſum filij lamentantis, & apud patrem pro eo de pre-
 ca- is. Sed ipſe durus erat, & nullis precibus mollebat. Adhibebantur mulierculæ lamen-
 trices, quæ præſitarum in morem nenias quaſdam lugubriter occinerent, & calamitatem
 Leonis acerbè deplorarent. Domus vniuerſa plangere, & luſtu perſtrepebat. Aderat auicula
 quædam canora, quæ frequenter voces illas lamentabiles exaudita, & edoſta cum muliercu-
 lis adoleſcentem expreſſo Leonis nomine, deplorabat. Quam cum aliquando Baſilius loquen-
 tem audiret, ac in ore nomen Leonis ferentem, ſimulq. videret eos, qui a derat, acerbis lachry-
 10 mas profundere, illic de ira nonnihil remiſit, & durum animum ſecti paſſus eſt, veritus (vt
 quidem apparet) ne fortè magis expert commiſerationis, quàm auicula videretur. Itaque ſi-
 lium è carcere eduxit, mitius tractauit, & moriturus tandem hunc ipſum imperio præſecit.
 Digna fanè auis, cui non quereña, quæ cuius ſeruatori, aut laurea, quæ Imperatori, ſed cui aurea
 corona tanquam ipſa Imperatore ſeruauerit, aut cui publico ſumptu in Prytaneo victus præ-
 beatur. Quamuis autem Conſtantine nomen auis non addat, ego tamen Pſittacum omni-
 nò, (qui, vt diximus, in hoc cæteras vincit, vt ſua ſponte verba humana hauriat) fuiſſe exiſti-
 mō. Quemadmodum autem ſimulatio luſtu Imperatorem induxit, vt filij eius miſereret, ita è
 contrà ad riſum aſtantes aut domesticas mira ſæpè agilitate permouet. Nam geſticulator eſt,
 in quam rem doctiſſimus Scaliger: *Nos non docilem tantum, inquit, ſed, & geſticulatorem agnoui-
 mus, & vs ait Ariſtoteles de Monadula βοῦδολογος, Saltantem enim Allobrogem canoreo viciſſimo
 capitis geſta depreſſis agitatis que altis ſimulat. Id quod Græcis etiam faſciſſimè faciit.* Deniq. vt illum
 30 alium hunc certè maximè in humanum illum hominum affectum pati ſcimus, ebrietatem ni-
 mirum, quæ in homine vix aliud eſt, quàm mentis à ſuo ſtatu euerſio, à vino ceu ab equis in-
 domitis auriga excuſſo. Videmus etiam ea maximè bruta, quæ maiorè cum hominibus, quàm
 reliqua, aſſinitatem habent, vino mirificè delectari, & ad ebrietatem expleri, quod ridiculis, &
 mimicis quibuſdam actibus produunt. De Simia hoc experientia mihi conſtat, ſi vini ſemper co-
 pia ſuppeteret, nunquam non futura ebria. Nullius adè Elephantes atq. vini capiuntur potu.
 Ad Pſittacum redeamus, Hunc etiam Ariſtoteles, cum vinum biberit ἀρολασότερον reddi teſta-
 tur, quod quidem alij ad libidinem, ego ad linguæ imperantiam refero. Verùm differunt
 mores pro Pſittacorum diuerſitate. Virides enim doſtrinæ aptiores, & memoria tenaciores ef-
 ſe quidam arbitrantur, ſuſcorum ſermonem expreſſiorem. Illud vulgatum, virides clamorio-
 res atq. mordaciores, ſceminas ſtolidiores. Inſulæ Badantrium generum vnū ferūt, non ſo-
 lum diſcere, ſed etiam intelligere, & ad quaſtiones reſpondere. De uiridibus illis macrouris,
 40 quibus collum torq. rubra cingitur, hoc tradunt, annulo illo primum appareat; nihil eoſ præ-
 terea diſcere. Quòd falſum comperſe ſe experimento affirmat Scaliger. *Vnus enim, inquit, ac-
 ceptus è via publicis voces, aliquas haud ita multo pòſt rediſit.* Ex quib. facile colligere eſt Pſit-
 tacum auem eſſe, quæ inter cæteras humanam naturam maximè ſapit, ut nõ immeritò Mercurio,
 cui omnia animantia ingenioſa ſacra erant, ſacer quoq. antiquiſſus habitus fuerit. Sceminas
 Pſittacos nunquam aut rarenter humanas voces reddere p. Andreas Tiracquellus ſcribit, idq.
 multorum aliorum animantium exemplis probat. q. Plinius tamen utriq. ſexi id tribuit. Phereci-
 des refert maſculum obſeruare, & arguere, & nominatim deſerre eos, qui uenena in domum im-
 portant. Sed ſemel de Pſittaci induſtria ſatis dictum ſit, ſuperèſt, ut nunc de ſimplicitate eiuf-
 dem aliquid dicamus, de qua r. Petrus Martyr ab Angleria Mediolanenſis ita nobis tradit: *Pſit-
 taci aianz in inſulis S. Michaelis, & Ditis in ſule ſinus occidentalibus adè ſimplices eſſe, vs ad cro-
 ciantem Pſittacum ex arbore, in cuius ramis Auceps laet, multitudine ingens conuolitet, ſaciliè q. capi
 ſe patiuntur. Nil enim viſo aucepe terrentur, ſed vs laqueo irabantur ad collum coniectō, expectant
 neq. auſugians alij, vno rapto, & in mantica, qua præcinctus eſt uenator, iſtis cernentibus repoſito.*

VICTVS.

PſITTACI etiam num feri frugum omne genus, ut frumenta, edunt, & legumi-
 na: unde Nigritis, apud quos copioſos eſſe diximus, plurimum exoſi ſunt, quòd to-
 tam ferè regionem circumuolantes fruges deuſtant. Immò in India noua penè ubi-
 que maximam ſtragem granis inferunt. Ad frumentum uerò Indicum, ſeu Maizran-
 ta aueritate a duolant, ut Indi cuſtodes aruis, ſuos cogantur adhibere pucros, qui eos etiam

Nigritis
 cur Pſitta-
 cos oderint

*Cavihami
semine Tffe
saci gau-
dent.*

magnis clamoribus arceant, quod item Calchutenfes faciunt, suo dæmno edoñi; Pfitracos om-
nem alioquin orizam, qua potissimum ea gens victitat, depopulatos. Sed, & alijs omnibus gene-
ris feminibus vescuntur. Hoc verò Pfitracis peculiare præteris esse notatur, vt quemadmodum
Helleborum Coturnices, Sturni Cicutam, ita illi enici seu carthami semen, quod homini cathar-
ticum est, non innoxie solum astumant, sed & eo nutriantur commode, ac pinguecant. Fru-
ctus quoq; omnigenos, cum molli, tum duro cortice intactos cuiusmodi sunt nucas, comedunt,
imò hisce mirè oblectantur, & eos rostro perumpunt, quod natura ipsis in eum etiam vsu fir-
missimum dedit, ac robustissimum; unde Ouidius Pfitracum suum mortuum deplorans, ita allo-
quitur.

*Nux my-
risticarum
maturesc-
tium diuer-
sitas.*

Nux erat esca tibi, causaq; papauera somni.
Seminum sanè, & in primis nucleorum cibo adeò impense capitur, vt visi sint, qui malum gra-
de totum rostro discinderent, ac terebrarent, donec ad semina illa matura pericarpijs conten-
ta penetrantes, cæteris abiectis, hiscè folijs pascerentur. Qui Indorum res commentarijs confi-
gnarunt, in insula Banda arbore illas, quæ nucem myristicam ferunt, fragrantissimam longè la-
teq; auram de se spirare perhibent, & quæ pro maiore, aut minore diuersiõ fructuum maturi-
tate admirabilem colorum varietatem ostentent. Quædam enim virent, aliæ phæniceo, aliæ lu-
teo, aliæ alio colore sunt elegantes. Ad has frequentes admodum aduolare Pfitraci, siue vt ve-
scantur, siue fortè vt odore recreentur aromatis, siue quòd, vt illi pulchra colorum diuersitate
præditi sunt, ita venusto nucum versicolorum ornatu mirum in modum exhilarantur. At verò
picures redditi pamphagi sunt, & præter iam dictum cibum carnem edunt, & panem, necnon
quemuis cibum ab homine oblatum. Sacchari esu in primis gaudet. Gestu verò inter edendum
vtuntur singulari, ac ipsis proprio Pede enim sublato, esca os non secus atq; homo manu ad-
mouent, & quod magis mirum est, cibum digitis caprum non introsum ad os conuertunt, sed
extrorsum, more vti insolenti, & ridiculo, ita, vt uideatur, incommodo, Quod ad potum attinet,
quod Ouidius de suo cecinit, cui.

*Cicures
quo cibo
pascantur.*

Potus.

Pellebatq; suum simplicis humor aque,
id omnibus accommodari potest. Attamen vinum multò bibunt libentius, illudq; summopere
appetunt, cuius etiam potu non solum, vt inquit Plinius, lascius, & solito loquaces redduntur,
sed, & inebriantur humano, quamuis inhumano more Dum autem bibunt, vt inquit Albertus
Magnus, pedibus suspensi caudam in altum, & capus deorsum ad aquam extendunt. Id vero eos la-
cere putat, ne caudam humectent, aut lædant. Hanc enim, inquit, diligenter cuiusdam, & syccò-
ponunt. Alcæus Pfitracum γάσπιον, id est, ventri deditum vocat, sed vix video quo iure. Mendū
subesse suspicor, & Pittacū legendū apud Pollucē, qui Alcæū citat, ut uri edonis propriū sit.

*Potūdi mo-
dus.*

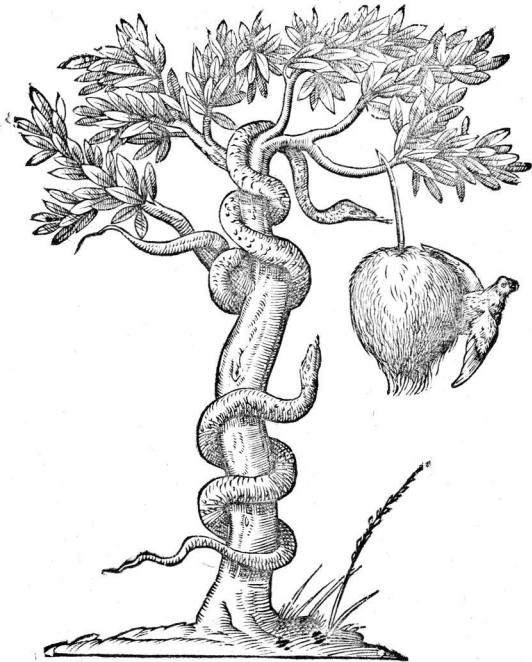
*γάσπιον.
Pollux eor
velū.*

N I D I F I C A T I O.

*Nidi artifi-
cium.*

Qui patrum nostrum memoria terras antiquis ignotas peragrarunt, ut Aloysius Cada-
mustus, mira solertia nidos construere Pfitracos affi-
mant. Etenim proceram admo-
dum arborem inuestigant, ramis tamen adeò tenuibus, ut præ exilitate neq; minimū
pondus ferant, tantum abest, vt graue aliquid sustineant, ad quorum cacumina pensilem furcu-
lum alligant, & nidum ex eo non tam callido consilio, quam artificioso factum suspendunt, pi-
læ modo rotundum, sanè perquam ex quo foraminè. Quod quidem eos moliri asserunt, ut let-
pentum insidijs viam præcludant. Neq; enim tam tenuibus, & gracilibus furculis ob molem
corporis sese credituros autumant, neq; supernè nidum inuafuros, ob casus metum. Placuit au-
tem eandem, quam Cadamustus exhibet, iconem hoc loco maioris doctrinæ gratia exhibere.
Est autem ea, quam sequens pagina dabit. Quod uerò Teuctus eos in arborum cacuminibus
nidum struere asserit, quo ab auib; rapacibus tuti sint, id mihi frivolum uidetur, quod quæ a-
lijs auib; aut animantibus ardua sint, & inaccessa, ea facile Aquilæ, & Accipitres superent.
Fœcunditatis eorum haud leue argumentum est ingens illa in natalibus locis copia. Videtur
Columbis, quibus alioquin naturæ quodam oculo instinctu amicissimi sunt, hac in parte non
esse ab similes, quod unà cum illis castitatis coniugalitatis rigidi sint obseruatores. Raro enim soli
sed bini semper mas nempè & femina uolare, & agere uidentur. Sic Picorum quorundam, quos
Oriolos nominant, in nidi structura ingenium referunt. Illi enim simili modo nidum ex arborum
ramis suspendunt, unde non tam alijs rebus, quam etiam hac in parte Pfitracis cum Picis con-
uenit. Qua pro magnitudine ponunt, alij alijs maiora. Maximi enim illi & bicubitales Gallina-
ceis h uel minor parere usi sunt. Mediocres Columbaceis paria, aut nõnihil maiora Pullos è
nidis rapere, quod de rapacibus fieri solet, minimè consultum est, quod inuolucres adhuc
sustollantur, præ tenacitate mox pereant. Adulti tantum superiunt.

*Teneti o-
pinio de
Pfitracorū
nido explo-
so.
Ee undos
esse i sita-
cos.
Castos esse
Oriolorum
nidus.
Ona Pfi-
torum.*



SYMPATHIA.

AD mores seu effectus animi pertinet tacitaque iam, & occulta Psittacorum cum alijs animantibus sympathia. Plerisque naturaliter cum quibusdam bene, cum alijs malè conuenit, vt nihil est ex omni parte beatum, sed Psittaco nullum hactenus inuenio inimicum, amicos plures, eosq. non infimæ fortis. Quem enim potiorum homine ipso nancisci potuit, quocum ipsi reciproca quædam nec vulgaris intercedit coniunctio? Nã non apud nos tantum iam cicur redditus, aut cauea septis inclusus, hominum turba ac conuersione gaudet, sed etiam in India, cum etiamnum ferus in syluis degit, tantoperè humano cõtubernio delectatur, vt relictis syluis interdum assidue propè Americanorum domicilia agat, & ad loca hominibus frequentata, & culta studiosè aduolet sub noctem, cum Americani in aedes suas sese recipiunt, & ipsi quoq. ad sylvarum latebras redeunt, postridieq. sedes easdem repetunt, ac hominum conuentus haud aliter ac Columbe nostræ suum περιπεριωρα reuisunt. Habent inter quadrupes ferocè inuisumq. cæteris animantibus Lupum singulari quadam prerogatiua sibi amicum, si verum est, quod a Oppianus testatur. *Psittacus, & Lupus simul pa/cultur. Semper enim viridem hanc Auem amant lupi.* Inter aues Turturæ præsertim vtuntur amico, vt Plinius est testis, necnon Ouidius eo versu:

Semper & à viridi Turtur amatur aue.

Hoc ipsum b alibi:

*Psittacus Eois ales mihi missus ab Indis
Occidit, exequias ferse frequenter aues
Omnes, quæ liquido celebratis in aere cursus.
Tu tamen ante alias Turtur amice dote.*

*Cum homi-
ne*

*a Lib. 2. de
V. nat.
Cum Lupo.
Cum Turtu-
re.
b E. l. 26.*

*Plena fuit vobis omni concordia vita,
Et fecit ad finem longa tenaxq. fides.
Quod fuit Argolico iuuenis Phocæus Orestis,
Hoc tibi dum licuit, Pfittace, Turris erat.
Quid tamen ista fides, &c.*

AFFECTVS CORPORIS.

*Lib. 23.
Pfittacus ab
aqua offen-
ditur.*

PSittacus distillationi humoris in varias corporis partes irruentis obnoxius est. Ita plures tuberculis è gypsea pituita cum alibi, tum in articulis potissimum obortis, vt alios podagricis cruciati interijisse vidimus. a Albertus Magnus *aguas alias*, inquit, *quocunque modo patitur, sed pluuia moritur, idcirco in montibus Gelbæ nidificare fertur, in quibus raro, vel nunquam pluit.* Nocet Psittaco mador à pluuia, nisi ad solem, aut ad ignem reticeatur. Aliqui vixi sunt, qui sua sponte aquis sese immergerent, aut pluuia data opera exponerent, post tamen refrigerante corpore totti tremebundi facti peius proculdubio se habituri erant, nisi dicta ratio, nempe sole aut foco succusum esset.

DENOMINATA.

*Pfittacus
herba.
a L. 26. r. 7.
Marauglia
herba.*

Papagallos, hoc est, Psittacos vocant Flandri folia stirpis cuiusdam, quæ Symphonia a Plinio, tradente Iacobo Dalechampio, & Gomphrena (aliqui Cremphenam scribunt, alij Symphonam, alij Comphenam, alij Symphenam) existimari potest, ab Hetruscis hodie herba de la maraunglia, id est, herba mirabilis dicta, ob excellentem, & admirandam coloris varietatem in folijs. Non dissimulandum tamen, inquit, Plinium scribere Symphoniam esse alternis viridibus roseisq. per caulem folijs, considerandumq. num velit per caulem sic disposita esse folia intelligere, vt vnum sit viride prorsus, id sequatur aliud roseum etiam omnino, & sic deinceps. A Lobellio inter Amaranthos recensetur vocaturq. Amaranthus tricolor, à Tragopolo Gelosia: fortasse Theombrotum est Persarum apud Plinium, inquit Pena. Non è floribus, sed ex foliorum triplicis coloris maculis scite distinctis venustas huius æstimatur, quæ sunt Ocimi, aut Bliti interdum luteo viridi, vel purpureo, interdum triplici viridi luteo, & sanguineo variegata, alarum Psittacorum ritu. Semen cnici seu carthami Hispani semine de Papagay hoc est semen Psittaci appellant, quod hæc avis eius esu gaudeat, Rostrum Psittacorum Ambrosio Paro doctissimo Chirurgi instrumentum vocatur chirurgicum glandibus, alijq. corpori extrahendis idoneum.

*Amaranthus
tricolor.
Gelosia.
Theombro-
tum Plinij.
Rostrum
Psittacorum
instrumentum.*

VSVS IN CIBO.

Indi à Psittacis abstinent.

ET si Aelianus Indos olim eiu religione quadam tactos, ab esu Psittacorum abstinuisset tradat in hæc verba: *in horti Indiarum regis Psittaci aluntur, & sursum deorsum vitæ circum, circum Regem versantur, nec Psittacum idcirco Indorum quisquam esu magna illic munitudo sit, eam, quod è sacros putent, & Erachmanes quidem ex aibus plurimi hunc existimant vt qui solus humana verba vocis conformitate consequatur: hodie certè cum minus sint superstitionis, sicquentes, Americanis præsertim, in mensas veniunt. Author est Christophorus Columbus incolæ Grachanæ noui orbis insulæ, etiam si vbiq. maximam eorum habeant copiam, Psittacos tamen saginare magno studio, & in ciborum delicijs habere. Vt autem id fiat, quo viuus manus suas veniant, id hæc ratione curant, sagittandi illi peritissimi sunt, ita vt vix vnquam aberrant. Sagittis itaq. quas prælongas habent, floccos gossypio præfigunt, ne acies teli Psittacorum sauciet. Retulo itaq. mucrone isti Psittaci velut attoniti præcipitantur, & paulò post haud secus ac si nihil perpelli essent, ad mentem, & saniam redunt. Hæc arte captos, vt nos Capos Coturnices, Columbos, Anseres, saginare mancipant, benè pingues in cibatu gratissimos habent. Ex nostratibus vnus lego Helioagalum flagitiosissimum Imperatorem, ac tanquã in volubro lucem, qui vt omnis generis vitiorum ceno immerfus ac cõraminatus erat, & in primis luxu perditissimus, quo maiores sumptus faceret, & vna cæca ingentes opes abliguriret, nihil enim nisi ratum, nouum, & preciosum placebat, vsitata omnia fordebant, ingentes dapes capitibus Psittacorum, & Phasianorum refertas Palatinis exhibuit, & quod maius est, Psittacis atq. Phasianis Leonibus, Pantheras, & alia animalia pavit, teste Lampridio. Apicius etiã, quo nemo Romanus popinæ co-*

*Qui Psittacos esitent.
Psittaci saginati.*

*Pfittacos
mura saginandi ratio.*

*Heliogabalus
luxus &
prodigalitas.*

10 quinæque magister erat famosior, eodem Phitacum ac Phænicopterum apparari modo iubet quem suo de Phænicoptero tractatui referuamus.

V S V S I N E X T E R N I S.

PSittaci etiam olim cum Gallinis rusticis, & Merulis albis in publicis teste a Varrone, ornatis poni solent. Vidi ego Romæ in palatio Illustrissimorum Farnesiorum Psittaciconem celeberrimo monti illi, in quo Hercules taurum dicitur superasse, insculptam. Hodie, cum ut aspectu suo, tum ut humani sermonis imitatione oblectent, à magnatibus, & opulentis magna cura aluntur. Nam, & quondam, illud articulata verba eloquendi ingenium ita inquit Suidas, Romanæ deliciae miratae sunt, ut Barbari ne tempè Indi mercem fecerint Psittacos Augustus Cæsar Psittacum, à quo salutatus erat, emi iussit, ut à Macrobius scribit. Sed hoc parum est totius orbis principem adulatricem auem in pretio habuisse, & magno pretio emisse, cum multo antè eò res deuenerat, tantisq; in delicijs Psittacus apud Romanos fuerat, ut M. Porcius Cato morum Populi Romani censor, & norma, eo luxu offensus aliquando in Senatu indignabundus exclamarit, *O Patres conscripti, O Roma infauista, nescio in qua uicidimus temporacum ea portenta Romæ uideamus, ut uiri Psittacos pugno gestent, mulieres enutrient canes.* Oblectamenti igitur multifarij, quod ex auis cum aspectu, tum auditu capitur, gratia, uti olim ita, & nunc caueis, eisq; eburneis, argenteis, aut aliamateria pretiosa constructis, includi solet, quæ quanti sit apud omnes, facile declarant. Talis erat, in qua Atedij Psittacus obijt à Statio hicce uersibus descripta.

*At tibi quanta domus uirtute recludit fulgens,
Connexa s'q; chori uirgarum argenteus ordo,
Argus inq; tuo s'ri uentia lumen a cornu,
Es querula iam s'ponit fore s'vacat ille beatus
Carcer, & exiguus inquam consilia testis.*

Eos seruare docet Oppianus, ut hoc obiter addam, in ferreis caueis non ligneis, cuius clathras rostro suo robustissimi mo constringit, ut experientia constat, in dō vix ferreæ ab eiusdem violentia tutæ sunt. Beati quidem sunt hac deliciae parte, sed quas consuetudo, & satietas plus dimidio minuit. Indi autem tam Eoi, quam Occidentales, quibus Psittacorum frequentissimus numerus est, & quibus vel inuitis undiq; sese ingerunt, ut & aliarum auium omne genus discolor, aliam cum è Psittacis, tum ex eiuscemodi discoloribus auibus alijs fructum norunt. Non enim eos solum magnæ estimant, quod ipsi ceu cupidij quibusdam uescantur, sed vel id eò potissimum, quod bis uerè quotannis eos plumis exuant, ut ex illis imagines varias, papiliones, sterces, herbasq; necnon pilcos, & perizomata sibi conficiant, clypeos suos, & enses, quos ligneos habent, exornent, uestes, aulæ atq; tapetes contexant, alijsq; quamplurima utensilia conficiant, quæ ex his summa industria, & miro artificio ad omnium stuporem concinnare norunt. Sed posteaquam in eiuscemodi plumariorum, siue plumatilium operum mentionem incidimus, nō ab re fore arbitramur, paulō fusiùs de ijs, hoc loco agere, quamuis ea alioqui ex alijs quoque versicolorum auium pennis conficiantur: quas inter tanquam cæteris nobiliores existunt patrio nomine Tominei dicuntur: Has namq; Mæssiani maximi faciunt. Qui de India noua suas nauigationes scriptis publicant, auiculas ibi reperiri tradunt tantæ exiguitatis, ut ne apes magnitudine superet, tam diuersorum uerò colorum pennis uestiri, ut uel hæ solæ operibus plumarijs sufficiant: adduntq; eiuscemodi auiculas rote solo, quem apum more ex floribus colligant, uiuere, totaq; hyemē glirium initar obdormire. Habent præterea multa alia auium diuersicolorum genera Indi: quinimō Americus Vesputius eorū diuitias solum ex auium pennis dimetit, nō quod alijs rebus non abundant pretiosioribus, uerum quia, si his carerent, ex solis plumis, quæ cumq; ad victum necessaria requiruntur, sibi comparare queant: quare etiam multis in locis publicas de eis nundinas instituunt. Themisthetani referent Teueto, qui & uerimenta, tapetes, atq; id genus utensilia alia è pennis contexunt, sex septemue dierum intervallo in quodam loco, tali mercaturæ destinatus nihil præter eiuscemodi pennas mercatur. In nundinis Mæssianorum omne uolucrum genus ueditur, cum ad victum, tum ad opera plumaria, inter quæ illud omnium mercatorum oculos in se conuertit, cui aurum intertextū conspicitur, aspectu iucundissimū: uel cuius potissimum causa multa eò confluunt nationes. Quod modo ad eiuscemodi operum plurimariorum artificium attinet, id quidem magnum esse uideretur, ingeniosum, ac imitatu perquam arduum: uerum quemadmodum nihil uolenti difficile est, atq; ut ait Poeta,

a Lib 3. de
Rē Res. c.
9.

b2. Natur.
nal. 4.

Cato propu-
lum Rom.
reprehēdit

Quomodo
seruandi.

Indi multa
ex uersicolorum
uim e. is
conficiunt.

Tominei
aues.
Auiculae
p̄ magni-
tudine.
Aues diuer-
sorum colo-
rum in Ame-
ricis.

Uestimenta,
& tapetes,
a que alia
uensilia
ex plumis a-
uium.

Volucrum
omne ge-
nus o plu-
maria ope-
re confici-
e ad apud Me-
xicanos
uenditur.

Labor

8 Georg.

*Labor omnia vincit**Inprebus, & duris virgibus in rebus egessas.*

Indorum
dilecti
in plumari
li opere te
xendo.
c. 2. 4. c. 37.

D. Hiero-
nymi ima-
go ex plu-
maris auium
conficta ad-
mirabilis.

D. Franci-
sci imago,
ex plumari-
li opere con-
ficta

Imagines
excellentis-
sime ex au-
ium plumis
apud Re-
gem Hispani-
arum, &
Indiarum
Thibisiam,
Plumari-
li opere Indi-
templa. &
idola exor-
nata.

Plumaria
opera multa
Corte-
sin donata
à Principi-
bus Indor-
um.

Idolū Me-
xicanorum
plumari-
li opere ad-
ornatum.

Sacerdos
Topilzin,
corona plu-
maria or-
natus.

Ita pariter præter Indos alios quoque præstare queat; Sola enim patientia huiusce artis magi-
stra existit, qua fortassis quasumque nationes Indi superant, quos ne fames, quam vel toto bi-
duo tolerant, ab opere suo auellat: in quo alioqui, si quis intimum rimetur, exiguum, aut penè
nullum existit artificium: siquidem plumas mortuis auiculis paruo quodam forcipe euulsas
glutine peculiariter ad hanc rem præparato quam ocyssimè coniungunt, prout proposito rei
color exposulat. Iosephus & Acolto, qui de his populis nuperrimè historiam edidit, quosdam
autor est tibi reperiri, qui quicquid penicillo expressum viderint, etiam plumario opere imiten-
tur, & tanta id exprimant excellentia, ut ipsammet superent picturam. Equidem in meo musæo
videre est D. Hieronymi Saluatoris nostrum flexo genu adorantis imaginem, ab Illustriss.
Card. de Burgos, Illustriss. Card. Palæoto dono datam, & ab hoc postmodum musæo meo de-
dicatam, quam ne Apelles, si reuiscat, vel alius quispiam præstantissimus pictor penicillo me-
lius exprimat. Hanc imaginem, ceu rem pretiosissimam in toto musæo, quod rectè microcosmum
sue Naturæ ipsius theatrum dixeris, in quo nimirum quicquid Naturæ partus referuntur, atq;
innumeræ penè aliæ pictura, suspiciunt omnes, mirantur, obstupescunt Sixtum V ferunt Pont.
Opt. Max. cum aliquando eiuscemodi opere plumario conf. Et tabula in qua D. Francisci ima-
go ad viuum erat expressa, ei allata foret, diceretq; qui eam adferret, ex diuersis auium plumis
constare, non obstupuisse duntaxat tanta operis arte, verum etiam manu per auras plumas
ductæ, veritatem explorauisse. Nequibat enim adduci, vt crederet auium pennas ita simul con-
iungi posse, vt tam luculenter Diui illius imaginem ad viuum exprimerent. Philippo Hispani-
arum Principi a iunt præceptorem suum plumariorum operum quorundam typos donauisse tan-
ta industria factorū, vt dum Princeps ille patri suo nempe Regi Catholico illos ostendisset,
hic admirandibus pronuntiauerit, nunquam sibi alias tantæ exiguitatis visas fuisse imagines,
in quibus tanta operis excellentia conspiceretur. Ceterū in eiuscemodi imagines teste, quem
paulò antea nominauimus, Acolta apud Mexicanos, & Passarinos optimæ sunt, & quæ reli-
quis præferuntur. Iam verò præter imagines varia præterea alia ex pennis Indi, vt diximus,
conficiunt, maxime Regum, & principum ornamenta, item templorum, & idolorum. Nam & ip-
sius eiuscemodi opera in summo honorum gradu habentur His nimirum sese exornant, maxi-
mè Principes, & hi potissimum, cum ad bellum proficiscuntur, vt in apponendis iconibus appa-
rebit; quinimò gladios suos, clypeos, atque alia ijs arma sua condecorant. Americanos tradit
Teuetus, quando victores æ prælio domum reuertuntur, pennis varijs sese cohonestare, sed nun-
quid etiam plumariis veitibus sese induant, non addit; at hoc saltem probat, eos populos,
quod pariter omnes, quotquot de Indijs scripsere, sæpius repetunt, pennas altum in summis
habere delictijs; atq; idcirco nostratibus eò a duæctis pro singulari munere varias pennas, atq;
ipsa opera plumaria obtulisse legimus; Sic Mazuma Rex Ferdinando Cortesio gratificaturus
præter alias innumeras opes, etiam opera quædam plumaria donauit. Regi Catholico etiam
memorat Regem Perfarum muneris loco pulcras diuersarum volucrum pennas in duodecim
fasciculos colligatas, quas inter nonnullæ plane erant aurei coloris, transmisisse. Memini me,
cum Romæ essem in musæo pere celebri illustris ac patritij ordinis viri D. Thomæ Cauallerij,
cuius postmodum neptim magnificus D. Iulianus Griffonis Sororis meæ filius in vxorem du-
xit, clypeos vidisse elegantissimè eiuscemodi plumario opere elaboratos, condecoratosq; qua-
libus nempe Principes Indorum ad bellum euntes vt diximus. Ad quos vt regrediar oratio
nostra, certo adhuc certius est nihil illis pretiosius, delectabilius, gratiusq; atq; in maiori aestima-
tione extitisse, quam eiusmodi plumaria opera, quibus deniq; non se duntaxat, suosq; Sacerdo-
tes in præcipuis idolorum suorum festiuitatibus celebrationibusq; verum ipsa etiam idola in-
struebant, tanquam ornamento, quod omnibus alijs præcelleret. Vitzilipuztli, quod præcipuum
ac honoratissimū Mexicanorum idolum est, teste Iosepho Acolta à plumis nomen meruit: signi-
ficat enim Indis id nomen fenestram resplendentis pennæ. Erat siquidem pennis præcipue a-
donatum. Cui sacrificaturæ etiam uirgines brachia sua Plittacorum pennis decorabant, Tetz-
catlipuca (est alterius Mexicanorum idoli nomen) armillas habebat, ex auium pennis mirificè
fabricatos: In huius quoq; Dæmonis togationibus, puelli puellæq; coronati incedebant, pedi-
bus, brachijq; plumario opere cohonestatis. Postremò ipse sacerdos Topilzin illis vocatus,
qui nimirum viuos homines illi dæmoni mactabat, plumea corona erat coronatus; adeò ut plu-
rias auium, operaq; inde confecta in summo honoris apice Indis semper fuisse iam satis consta-
re arbitremur. At quid si quis eiuscemodi dicat idolorum, templorumq; (nam & hæc plumario
opere apparabant) ornamenta à Sacro Hebræorum ritu promanisse, & postmodum ab In-
dis.

10 dis, quem Deo vero honorem tribuere debebant, ad nefaria illa sua idola transfulisse? Deum namque Patrem a sacra testatur historia, cortinas tabernaculi, quod sibi exædificari præcepit, plumario opere variatas fieri voluisse. Sed hunc locum diui interpretes, longè aliter atq. quidem optime intelligunt. Verùm tamen solus doctissimus aliàs Caietanus, D. Hieronymi versiorum carpens, & clariùs dictum fuisse credens, si opere polymitario transfulisset, non parùm halucinarur: siquidem polymitariorum opus ab opere plumario, sacra pagina discretissimis verbis distinguit; quemadmodum hoc loco: *Fecit, & velum de hyacinthis, & purpura, vermiculo, & bysso retorta, opere polymitario varium, atque distinctum.* Et paulò post; *Fecit, & tentorium in introitu tabernaculi ex hyacinthis, purpura, vermiculo, bysso, retorta, opere plumarij.* Sed, & antecedenti capite eiusdemodi operarios, distinguens Moses ait: *Ambo eruditijs sapientia, ut faciant opera abietarij, polymitarij, ac plumarij de hyacinthis, ac purpura, coccoq. bis tincto & bysso, & sexent omnia.* Ac hic operæ pretium est indicare, quid D. Hieronymo plumarium opus, ac polymitarium sit, vt à pio lectore eiusdemodi consilio eueretur. Nam ea sacra pagina, vt diximus, clarè distinguit. Opus nempe polymitarium pictorum est, non item plumarium, at rectorum, qui operantur interférendo diuersa filo. Pluma enim Hebræis idem sonat, ac Latine acus. De qua et, quia huc non pertinet, lectorem ad Alphonsi Tostati commentaria, quia abundè de distinctione horum agit, amandamus. Hoc interim obiter adiungentes ex eiusdemodi etiam plumario opere, hoc est, acu interfuto subsellium Iustiniani Imperatoris fuisse exornatum, de quo ita f. Corippus Africanus canebat.

*Auratum scandens solium, sedemq. paternam,
Constructam plumis pulcrisq. tapetibus altam.*

Nobis enim de Indicis operibus hic agendum erat, quibus tanquam pro epilogo cucullorum duorum, siue capitiorum, quæ Antonius Gigas, elegantissimus Poeta, vir vitæ probitate conspicuus, rerumq. naturalium peritissimus, at immatura iam pridem morte nobis creeps, in musæo suo reservabat, descriptionem, necnon icones adiungemus. Prior cucullus quatuor dodrantes, & palmum erat longus, duos firmè latus: Pars supina qua caput portantis tegitur, ex pennis erat mollioribus, exilioribus, quales in Psittacorum capitibus conspiciuntur: Quibus ceruix aperitur, pennæ, videbantur esse è dorso: quemadmodum quæ subsequerantur, ex cauda, & alis. Erant autem omnes supra rete quoddam ex gophysinis filis castanei coloris intertextæ, quibus nimirum pennarum calami inferius teri alligabantur eo modo, quo ipsa pictura demonstrat. Totus cuculli color erat coccineus elegantissimus. Alter longè diuersæ erat figuræ, alteriusque coloris, totusq. ex tenuioribus, minoribusque plumulis, necnon maiori industria elaboratus. Hic enim singulæ plumulæ singulis ligneis præsepiolis, vt ex icone apparet, tam constrictè inferuntur, tamq. compressè, vt textæ videantur. Talia verò præsepiola tam sedulò complicantur, vt quasi in binas partes secta diceres, & è media veluti sectione singulas plumas tenuissimo filo inclusas enasci. Omnes autem plumæ luteæ, atque quodammodo plumis, quas Rhamphastos seu Pica Breffilica in pectore gerit, similes. Totæ insuper textura in hoc, quàm in priori, longè densior erat, æmulabaturq. velum illud, quo matronæ nostræ domi vtuntur. Luteis plumis purpuræ aliquot immixtæ, totam texturam pulcherrimam reddebant.

Priorem subsequenti iconum esse hominis syluestris plumario cucullo induti Antonius Gigas arbitrabatur, alteram quam secundo loco dabimus, reginæ insulæ Floridæ.

d Exod. ca. 26.

Polymitariorum opus quid. c Exod. ca. 30.

Pluma idè quod acus apud Hebræos. f. lib. 2. de laud. Iust. Aug. m. 107. ris.

Cucullorum duorum de scripto ex plumis factorum.





P R O V E R B I A.

Non abfimilis illi, *Senis mutare linguam*, de Pſittaco paræmia vulgò iactata eſt. *Senex Pſittacus negligis ferulam*, Diximus enim antè ex Apuleij Floridis Pſittaco ſermonè noſtrum adſiſcenti, ferrea clauicula (quæ ferulæ loco fit) caput à magiſtro tundi ob capitis duritiem, eoq; maiorem, quò annioſior ales eſt. *Diſciti autè* inquit ille, *Haſim pullus uſq; ad duos ſuq; atatis annos, ſenex autè captus, & indocilis, & obliuioſus*. Quæ poſteriora verba Apuleius, vt video, à Solino mutuata eſt, hic à Plinio. Et quanquam Plinius hæc de Pica, non de Pſittaco ea ſcribat, poſſunt tamen fortaiſis huic etiam conuenire: ſin minus, ratio ſaltem pro- uerbij non impeditur. Viſitatùm eſt apud Germanos quosdam pro uerbium; Arbitrium ſeu li- bertas auri præferenda aiebat Pſittacus caucæ incluſus. *Vuille gehet fur goldt ſagt der Pape- gey* da ſafs er imkorbe. Eſt & aliud eorum quibuſdam in ore. *Er kan klapffen wvic ein Pa- pegaye*, ideſt, Pſittaco ſacundior eſt, cum diſertiſſimum quempiam uolunt inuener. Nullum enim ex animalibus rationis expertibus articulatius humanas uoces explicat. Vnde per eius effigiem quidam, hominem eloquentem, qualem Cicero ſe reperiſſe negat, olim ſignificarunt, Poctam bonum eius nomine per tropum, indicauit Martialis, cum ait;

— *Credis hoc Priſce*

Voce ut loquatur Pſittacus Coturnicis.

Vnde hoc etiam natum eſt adagium:

Alia uoce Pſittacus, alia Coturnix loquitur.

Coturnix pro indocilo poſita. Vbi Coturnix indocilum, è contra Poctam, Pſittacus notat.

H I S T O R I C A.

Aplephas, quem alij Pſaphon uocant Rex Libiæ, cum uir eſſet perditiffimus, & omni ſcelerum obſcœnitate contaminatiſſimus uiam excogitauit, qua non modò ſe expur- garet inſanis, ſed diuinos etiam honores poſt mortem aſſequeretur. Pſittacos enim magno numero in ſedatùm penetrale incluſit, quas cicuratas, nemine conſcio docuit canere *Miyas Oios A'ſepas*, id eſt, Magnus Deus Pſaphon: mandauitq; moriens, ut penetrale illud nulla interpoſita mora, diſiectis fenestris pateſceret, quo peractò, atque ita pro uolitantibus ut- rem totam, & totum agrum hac uoce *Miyas Oios A'ſepas*, complentibus factum eſt, ut Deus creditus, & templa ſacra illi inſtituta fuerint. Simile quid legimus de Hannone Carthaginen- ſium Duce, qui etiam aues (crediderim Pſittacos aut Picas) alebat, atque hæc uerba docebat: *Hanno Deus eſt.*

E P I T A P H I A E N C O M I A S T I C A

Ouidij, & Statiij, de Pſittacis.

Coloophonis, & uelut corollarij uice adijcere lubet Pſittaci à maximis Poetis nõ exiguo honore celebrata Epitaphia, quòd & ſcitu digna, & lectu iucunda multa de hac aue continent. Ouidianum primum tale eſt.

I N M O R T E M P S I T T A C I.

*Pſittacus Eois ales mihi miſſus ab oris
Occidit, exequias ſeridè frequenter aues.
Ite pice uolucres: & plangite pectora pennis,
Es rigido teneras ungue notate genas.
Horrida pro meſſis lanietur pluma capillis
Pro longa reſonent carmina ueſtra iuba.
Quid ſcelus Iſmarij quereris Philomela tyranni
Expleta eſt annis iſta querela ſuis.
Aliis in rarè miſerum diuerſe funus,
Magna ſed antiqua cauſa doloris Itya.
Omnes quæ liquido celebratis in aere curſus,*

Tu tamen ante alias Turtur amice dolo,
 Plena fuit vobis omni concordia visa
 Et stetit ad finem longa tenaxq; fides.
 Quod fuit Argolico iuuenis Phocæus Ore fidi
 Hoc tibi dum licuis P fittace Turtur eras.
 Quid tamen ista fides? quid rari forma coloris?
 Quid vox, mutandis ingeniosa sonis?
 Quid iuuas, ut datus es, nostra placuisse puellam?
 Infelix auium gloria nempe iaces.
 Tu poteras viriæ pennis bebetare smaragdos,
 Tincta gerens rubro punice rostra croco.
 Non fuis in terris vocum simulantiore ales
 Reddebas blefo tam bene verba sono.
 Raptus es inuidia, non tu fera bella mouebas
 Garrulus, & placida pacis amator eras.
 Ecce Coturnices inter sua prælia viuunt,
 Forsitan, & fiunt inde frequenter anus.
 Plenus eras minimo nec praesermentis amore
 In multos poteras ora vacare cibos.
 Nux eras esca tibi, cauesq; papaueræ somnia
 Pellebatq; suum simplicis humor aqua.
 Viuis edax Vultur, ducitq; per aera gyros
 Miluius, & pluuie Graculus auctor aquæ.
 Viuis, & armigeræ Cornix iniusta Mineræ,
 Illa quidem scelis non moritura nouem,
 Occidit illa loquax humane vocis imago
 P fittacus, extremeq; munus ab orbe datum.
 Optima prima ferè manibus rapiuntur auaræ.
 Implentur numeris deteriora suis.
 Tristitia Phylaciæ Thersties funera vidit
 Iamq; cinis viuis fratribus, Hector erat.
 Quid referam timide pro te pia voti puella
 Vota procelloso per mare rapta Notæ.
 Septima lux venit, non exhibitura sequenter
 Et habas vacuo tam sibi parca colo.
 Non tamen in tali stupuerunt verba palato,
 Clamauit moriens lingua, Corinna vale.
 Colle sub Eliso nigra nemus ilice frondes,
 Vdag; perpetuo gramine terra vires.
 Si qua fides dubijs volucrum locus ille piarum
 Dicitur, obsecræ quo prohibentur anes,
 Illic innocui laud pascuntur Olores,
 Et viuax Phœnix vnica semper auis.
 Explicat ipsa suis ales Iunonia pennas,
 Oscula dat cupido blanda Columba viro.
 P fittacus has inter neworali sede receptus
 Conuertit volucres in sua vota piæ.
 Ossa tegis tumulus, tumulus pro corpore magnus
 Quo lapis exiguus par sibi nomen habes.
 Colligor ex ipso domine placuisse sepulcro
 Ora ferre tibi plus aue docta loqui.

In P fittacum Melioris Attedij mortuū Statij carmen.

P fittace lux volucrum, domini facunda voluptas,
 Humana solers imitator P fittace linguae,
 Quis tua tam subito præclausi murmura fatos?
 Hæsternas miserande dapes moriturus iniisti

Nobiscum, & grata carpentem munera mensa,
 Errantemq. toris media plus tempore noctis
 Vidimus, affatus etiam, meditataq. verba
 Reddideras, aut nunc aeterna silentia leibes
 Ille canorus habes, ceant Phaeonissa vulgi
 Fabula, nec soli celebrant sua vulnere Cycni.
 At tibi quanta domus rutila te studeine fulgens
 Connexusq. ebort virgarum argenteus ordo,
 Argutumq. tuo stidentia limina cornu?
 Et queraq. iam sponte fores vacas ille beatus
 Carcer, & angu si nusquam conuissit lecti.
 Huc docta stipe nentur aues, queis nobile fandè
 Ius natura deas; plangas Phaebeus ales,
 Audiasq. memor penitus depromere voces
 Sturnus, & Aonio versa certamine Pica:
 Quisq. referi iungens iterata vocabula Perdix.
 Et qua Bistonio queritur soror orbe cubili.
 Ferre simul gemitus, cognataq. ducite flammis.
 Funera, & hoc cunctis miserandum adaucite carmen
 Occidit aeris celeberrima gloria gentis
 Psittacus ille plagæ viridis regnator Eoæ,
 Quem non gemmata volucris Iunonia cauda
 Vinceres aspectu, gelidi non Phaeidis ales,
 Nec quas humenti Namiadæ rapuerit sub Austro:
 Ille saluator regum, nomenq. loquutus
 Cæsareum, & queruli quondam vice functus amicè
 Non conuicta leuis monstrataq. reddere verba
 Tam facilis, quo in melior dilectè recluso
 Nunquam solus cras; at non inglorius umbris
 Mittitur, Assyrio cineres adolentur amomo.
 Et tenues Arabum respirant germina plama,
 Sicanisq. crocis, sento nec fessus inerti
 Scandet odoratos Phœnix felicior ignes.

Legitur etiam in Psittacum vocalem T. Vespesiani
 Strozze Lib. 6. Eroticon carmen non inue-
 nustum, quod sic habet.

Psittace quid frustra misero tibi nuper ademptam
 Philloroen tanta sedulitate vocas?
 Parce precor, parce insanos angere dolores,
 Heu perijt, quam tu viuere foris putas.
 Parce, meo toties animam de pectore vellis,
 Philloroen quoties blandula lingua refert.
 Heu perijt neq. eam spes amplius vlla videndâ
 Quam propter nobis viuere dulce fuit.
 Si sensus tibi, si ratio est; ut habere videris,
 Communi iristem te decet esse malo.
 Non sum equidem oblitus tibi quæ responsa vocantis
 Pascensq. dapes sepius illa daret.
 Et memini aurato cum te prodire iuberet
 Carcere, porrectam te insuluisse manum.
 Atq. illinc dulcem memini parcente salinam
 Suxisse ille sis mollior è labijs.
 Pœ ubi diuinæ laudaras sidera frontis
 Non homo dicebas, sed Dea Philloroe es.